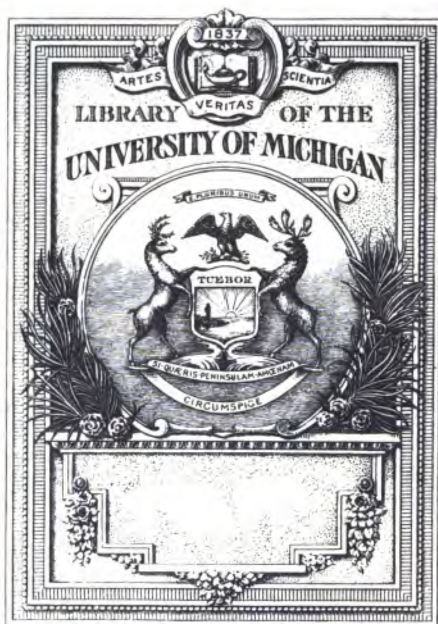
PETER EGGE

DE GRAA HAAR

NYE FOLKELIVSSKILDRINGER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
1904

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

UNIVERSITY·OF·MICHIGAN

DE GRAA HAAR

PETER EGGE, 1864-

DE GRAA HAAR

NYE FOLKELIVSSKILDRINGER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
1904

FR. BAGGES BOGTRYKKERI
KJØBENHAVN

INDHOLD

JOMFRU HAUGE

I Hospitalet bor der bare Mænd og Kvinder, som er saa gamle, at de ikke kan arbeide længer. De bor tre eller fire sammen — som Rummet er stort til. De har hver et Bord og en Stol ved hver sin Seng og samler tæt op omkring sig de Smaating, som de eier, og dette gjør, at Rummet, de bor i, ser ud, ligesom det skulde være flere forskjellige Værelser, men uden Vægge mellem dem. Det ene er lidt rigere end det andet; for den, som har nogen flere Skillinger mellem Hænderne end Kameraten ved Siden af, pynter gjærne op paa Væggen med et lidet Speil over Sengen eller et fint Billede. Somme har en rigtig gild Hylde ogsaa foruden den simple, som Hospitalet skaffer dem. Men i hvert Vindu ligger der en grøn Straaskjærm, som blir stillet op, hvergang Solen falder slig ind i Stuen, at den skjærer nogen af de gamle i Øinene.

Ligeoverfor Hospitalet ligger en liden hvid Kirke med en Have omkring. I den Haven holder de gamle til fra tidlig paa Sommeren, til Høstvinden og det kolde Regnet jager dem ind i de koselige Stuer, hvor Ilden snurrer i Kakkelovnen, og hvor der er tykke, varme Matter paa Gulvet og høit under Loftet.

Tidlig en Julekvælds Morgen vaagned Jomfru Hauge i sin Seng. Den stod i det ene Hjørne nærmest Vinduet. Værelset var et stort tofags. Og der stod en Seng i hvert af de fire Hjørner.

Jomfru Hauge havde i Halvslummer hørt, at Arbeidskonen fyred i Ovnen. Straks efterpaa var hun sovnet ind, endda hun et Øieblik kom til at tænke paa, at det nok var Julekvæld snart.

Men nu, efterat hun vaagned helt, kom den igjen, Tanken paa Julen og paa det hemmelige, som hun skulde gjøre idag.

I Værelset var det ganske stilt. Bare i Ovnen dured og knaged det. Og det var mørkt omkring hende.

Der havde været en skrækkelig Kulde i den sidste Ugen. Hver Dag havde hun ventet, at den skulde gi sig. Men det lod ikke til, at den var gaat over idag heller; for det syntes ikke at være mildere i Værelset nu end igaarmorges.

Bare det ikke var saa koldt derude, at hun ikke kunde gjøre det, hun havde foresat sig.

Men det var sandt! Juletræet! Det stod jo her . . . tæt ved Sengen!

I Mørket famled hun efter det og fik fat i en af Grenene.

At hun ikke erindred, straks hun vaagned, at det lille Træet stod her! Men da husked hun ikke andet, end at hun havde sat det ned i Vedboden, som hun først havde tænkt at gjøre. Hun havde altsaa sat det ved Sengen ligevel. Det var saa morsomt at ha det her.

Og hun lod Barnaalene stikke hende paa Haanden.

Til de andre Hospitalslemmer havde hun sagt, at Træet skulde være til en Kjending af hende, en liden Pige. Og det var jo sandt paa en Maade; men ingen maatte vide, at Kjendingen var hendes egen lille Datter, som sov oppe paa Kirkegaarden. Igaar — Dagen før Julekvælden — var det akkurat et og tredive Aar, siden hun blev begravet deroppe. Hun havde ikke de Par Aar, hun leved, faat noget Juletræ. Og ikke siden hun døde heller. Saa nu var det paatide, hun fik et, Cecilie, som aldrig havde kjendt til nogen Mor og noget Juletræ. Det var heller ikke for

tidligt, at Moderen gjorde godt igjen det, som hun havde forsømt; for hun maatte jo ha Barnet borte hos fremmede, næsten helt fra det kom til Verden, og fattig som hun var, havde det nok ikke havt det saa godt altid; men hun havde ogsaa været lidt undskyldt; for Broder Claus, som havde hendes Arv staaende i sin Forretning, var gaat saa skrækkelig fallit Aaret forud. Saa lidt undskyldt var hun, naar Cecilie ikke fik det bedre. Og havde Barnet havt det ondt, saa havde Moderen ogsaa havt det ondt; for hun gik syg af Længsel efter det hver en Dag, saalænge det leved. Og det var ikke frit for, at hun havde gjort saa, siden det døde ogsaa. Men det var nu godt, at Vorherre tog Cecilie; for Moderen bar paa Skam, fordi hun var ugift og havde et Barn, og Barnet vilde ha skammet sig ved sin egen Mor. Eller kanske vilde Cecilie ikke gjort det ligevel. Hun havde alt tidlig set saa svært god ud og saa klog ogsaa. Kanske vilde hun ha blevet god mod sin Mor og hædret hende. Kanske vilde Cecilie været en stadselig Frue nu, om hun havde levet; for om end Moderen havde noget at skamme sig over, saa var nu ligevel Kjøbmand Hauges Familie saa svært anset i sin Tid. Men

nu laa de rigtignok under Torven allesammen, baade Forældrene og Broderen og hans Kone og hans eneste Barn. Og selv kom hun ogsaa snart efter. Det følte hun saa tydelig. Og nu kunde det passe godt, nu naar hun havde faat givet lille Cecilie det Juletræet, som hun skyldte hende. Ikvæld skulde der bli Herlighed oppe i Himlen. Tusen Lys paa det store Juletræet. Og alle Engle omkring med skinnende Vinger og Øine, som straalte af Himmeriges Fryd. Men et lidet Juletræ paa Graven sin vilde nok ikke Cecilie forsmaa ligevel, naar det var hendes egen Mor, som gav hende det . . .

Nede ved Døren var der nogen, som rørte paa sig og brummed ærgerlig. Og Jomfru Hauge fór sammen og stirred ned imod Krogen ved Døren.

Mørket i Værelset blev tyndere. Den tykke Isen paa Vinduerne var ikke smæltet endnu; men den blev stadig mere og mere lys.

Igjen brummed det nede ved Døren.

Jomfru Hauge sukked. Det blev vel ikke lang Stunden at faa være ifred nu; for om Morgenen var Madame Vinkelmann slem, men allerværst siden Kulden kom.

Ja, Gud havde været god mod hende, ensomme,

gamle Jomfru, dengang hun for ti Aar siden fik Plads her i Hospitalet; men sandelig la han ikke en tung Prøvelse paa hende, da han i forrige Ugen lod Madame Vinkelmann flytte ind.

Høh! Uf, saa det trak her, lød det fra Madamen. Og nu vaagned begge de andre Koner i Værelset ogsaa.

Det kunde ikke trække værre i Fattighuset! Men slig var det: — naar En blev gammel, saa skulde alt være bra nok for En. Hun var en gammel, hæderlig Kone, som ingen havde havt noget at sige paa, saa det kunde være godt at faa vide, hvorfor hun skulde ha den daarligste Pladsen i hele Værelset. — Hun gik ikke i Barndommen heller, som en viss gammel Jomfru gjorde.

Jomfru Hauge begyndte at skjælve. Det gjorde hun de sidste Morgener, naar Madame Vinkelmanns Humør var slemt.

Et Hundehul laa hun i, mumled Madamen. Ikke i et Hospital for pene, borgerlige Mennesker, for hæderlige Mennesker; — for her i Hospitalet havde de skikkeligste Mennesker det værst, de, som altid havde levet hæderlig.

Jomfru Hauge reiste sig, saa hun sad i Sengen, og blev ved at stirre ned mod Krogen ved

Døren. Og det var som for at afværge noget ondt, at hun strakte en Arm ud.

„Madame Vinkelmann," sa hun; men Madamen vilde ikke høre. De hidsige Ordene kom uden Stans. „De skal faa min Seng, Madam," sa Jomfru Hauge.

„Hysch," lød det fra en anden Seng. „Vorherre sender Kulden. Og da faar vi finde os i den."

Men da først fik Madamens Hidsighed Fart.

Var det kanske ikke rettest og rigtigst, at hun, som var ældre end denne Jomfruen oppe ved Vinduet, fik den bedste Pladsen; for fra Vinduet trak det ikke; men det gjorde det fra Døren. Det kunde umuligt være sandt, at En laa, som en havde redt her i Verden; for da skulde Madame Vinkelmann ligge oppe ved Vinduet og Jomfru Hauge ikke engang nede ved Døren, men heller ligesom udenfor, endda hun saa saa fin og from ud.

Jomfru Hauge havde alt lagt sig tilbage i Sengen og trukket Tæppet over Hodet. Nu var det anden Gang, at Madamen havde snakket saa tydelig om hendes Skam. Nu maatte snart hele Verden vide det. Men det var bare Madamens Skyld; for ingen i Hospitalet, undtagen

Forstanderen, havde vidst noget, før Madamen kom hid.

Jomfru Hauge laa længe under Tæppet, længe efterat de andre var kommet ud af sin Seng og var begyndt at klæde sig paa. Det var stilt; for Madamen havde faat sagt det, hun vilde, og ingen anden havde noget at sige.

Jomfru Hauge skalv lidt endnu, men la ikke Mærke til det. Siden i forrige Uge, da Madame Vinkelmann flytted ind og nogle Dage efter plapred ud med hendes Skam, var hun ligesom blevet tommere og endda mere ensom end ellers. Alt var taget fra hende. Der var ingen Ting mere for hende her i Verden.

Om lidt trak hun Tæppet væk for at kunne staa op. Da stod det lille Juletræet der. Og nu gik der et varmt Stød gjennem hende.

Ikvæld skulde hun sætte Juletræet paa Graven til Cecilie og pynte det og tænde det. Men ingen vidste noget om det. Og ingen skulde faa vide noget heller.

Saasnart hun havde faat nogen Klæder paa sig, maatte hun bort til Kommoden og kige ned i en Skuffe og se paa Stadsen, som hun skulde pynte Juletræet med.

Jo, den laa der.

II.

Det er langt mod Nord. Derfor var det mørkt, da Jomfru Hauge alt ved Femtiden gik gjennem Gaderne op til Kirkegaarden med den lille Granen i den ene Haanden og en liden Arbeidspose, fyldt med Juletræstads, i den andre.

Frosten skreg under hvert et Trin og under hver en Slæde. Og neppe noget Vindu i hele Byen var blevet aldeles kvit Isen, endda det var nødvendigt at fyre rigtig godt i Ovnen for at holde Kulden ude. Sneen laa langs Rendestenen i Hauger, som var saa høie, at den stængte Udsigten fra Vinduerne i første Stokværk; for i denne Byen var det ikke Skik at kjøre Sneen bort, før Vaaren kom.

Folk hasted afsted; men om En ikke vidste, det var Julekvælden, som stunded til og var Skyld i Travelheden, maatte En tro, at Folk løb af Skræk for Kulden. Men jo nærmere Jom-

fru Hauge kom Kirkegaarden, desto stillere blev det omkring hende; for den havde ligesom trukket sig bort fra Travelheden og laa oppe i et Hjørne af Byen. Stilheden heroppe optog hende ligesaa lidet som Uroen nede i Byen. Uden at hun vidste det, fór hun frem med Hast. Det var, ligesom en stor og herlig Julefest vented hende derborte paa Cecilies Grav, og ligesom hun maatte skynde sig for at komme tidsnok.

Inde paa Kirkegaarden mødte hun ingen; for hvem vilde se til nogen Grav i slig dyb Sne og i slig stærk Kulde.

Men det var bare i Hovedveiene bortover Kirkegaarden, at Plogen havde ryddet Sneen tilside. Da hun skulde ta af fra Veien for at gaa hen til Graven, maatte hun vade i Sneen, som var alendyb; men den stagged hende ikke. Det var, ligesom hun ikke havde ventet det anderledes, og hun vidste saa vel, hvor Graven laa. Et Kors stak op af Sneen med Cecilies Navn paa. Saa hun kunde ikke ta Feil.

Hun stapped Træet ned i Sneen paa Graven. Og straks fandt hun frem Stadsen i Arbeidsposen. Hun surred Lysene fast paa Grenene med valne Fingre, hængte de lange Glitter-

strimlerne af Sølv og Guld paa oppe ved Toppen, saa de fløđ nedover hele Træet og lyste og blinked omkap med Stjærnerne oppe paa Himlen og med Vinduerne, som lyste op mod hende nede i Byen.

Men Jomfru Hauge syntes, at det blinked mest af Juletræet. Og hun ivred med at pynte videre. Hun frøs bare bitte lidt paa Benene, men ikke saa meget, at hun brød sig om det. Kulden var virkelig ikke saa slem, som hun havde trod.

En fin Kage og ét Æble og én svært liden Kurv med Sukkertøi hængte hun op; for det var bare for én, dette Træet, for Cecilie, og da behøvtes der ikke mere heller end én Ting af hver Sort. Men saa var der saa mange flere Lys: for Lys maatte der til, saa Træet kunde skinne herlig for lille Cecilie.

Mens hun surred den lille Dukken fast oppe i Toppen, mærked hun, at Fingrene var stive som Træpinder. Benene vilde næsten ikke af Flækken, da hun skulde stille sig lidt høiere for at naa op. Og Jomfru Hauge undred sig over det; for hun frøs ikke længer. Benene tog til at bli varme igjen, og Fingrene sved ikke, som da hun begyndte at pynte Træet, endda de

nu var blevet stivere. Nu gjaldt det at faa Lysene tændt. Saa var alt færdigt.

Hun tændte det ene efter det andre, og de brandt store og klare; for Luften var saa stille omkring.

Nu kunde Cecilie rigtig glæde sig over Træet, og nu vilde hun nok tænke mildt paa sin Mor.

Men nu blev det endnu mere lyst!

Jomfru Hauge gabte af Forundring; for jo længere Lysene brandt, jo klarere blev det omkring hende. De skinned som store Stjærner. Og mildere blev det ogsaa! Saa varmt og godt omkring hende.

Hun vidste knapt, at hun satte sig i Sneen og saa paa Herligheden. Sølvet og Guldet paa Granen blev hvidt og gyldent Lys. Aldrig havde hun set et saa deiligt Juletræ.

Men se! det var større nu! Det vokste! Aa! Juletræet vokste!

Jomfru Hauge la Hodet bagover og stirred op mod Toppen. Og nu saa hun den langt, langt oppe, helt inde i Himlen! Engle med skinnende Vinger svinged omkring Toppen, sænked sig, svinged sagte paa de store Vingerne langs Træet nedover mod Jorden. Træet viste dem ligesom Veien ned til Jorden.

Se! se! — Cecilie var der ogsaa! Hun var i Spidsen for dem, som dalte nedover til Jorden langs Juletræet. De kom nærmere. Hele Tiden nærmere. Før hun vidste det, strakte hun Armene op mod Cecilie; men det var bare et Øieblik. Saa trak hun dem til sig igjen, ligesom hun havde vovet for meget.

De dalte bort til hende. Cecilie havde det samme Svøbet paa, som dengang hun blev lagt i Kisten; men nu var det vokset. Og blevet finere ogsaa. Og hun smilte som dengang; men nu var Øinene vidt aabne og straalte af Glæde.

Nu tog Cecilie hende under Armen og reiste hende op og ledte hende.

„Endelig kom du, Mor," sa hun.

Og de andre Englene var ogsaa glade. Selv havde hun ikke længer den gamle, slidte, brune Kaaben paa; men hun var hvid som de andre. Hun lod sig trøstig og glad lede af Cecilie. De gik omkring paa den andre Siden af Træet, og alle de skinnende Englene fulgte med i et langt Tog. Dèr stod Gud Faders Trone. Han sad der mild og alvorlig med sit store, hvide Skjæg, som rak ham langt ned paa Brystet.

Hun sank ned, fuld af Glæde og Forventning og Forundring. Hun kunde se paa ham, at her

skulde hun faa Lov til at være. Her! Hos Barnet sit. Hos Cecilie. Og han strakte den ene Armen ud over hende og sa: „Velkommen!"

* * *

Juledags Morgen ved Syvtiden kimed Klokkerne udover Byen. Og Folk strømmed i Mørket og Kulden opover til Kirken for at høre Frohprækenen. Da fandt nogen Mænd en gammel Kone i Sneen inde paa Kirkegaarden. Hun var død. Et Hospitalslem i en slidt, brun Kaabe. Hun laa ved Siden af et Juletræ med nedbrændte Lys.

KAMP OG SEIER

ELLER

MELLEM SUKKERÆRTER

En Søndag Eftermiddag i August sveded Møllemester Hansen og Madamen ude i Haven i Skyggen af Stuen, — sveded, endda de sad rolig paa hver sin Stol; for Heden var svær.

En Kone fra Nabolaget havde drukket Kaffe hos dem i den lille Haven, men var gaat nu. Møllemestermadamen havde snakket om Christen, — Sønnen, som hun altid snakket med Folk om, bare hun kunde komme til. Iaar gik han og læste for Præsten og skulde konfirmeres til Høsten. Og var saa flink, at Præsten havde skrydt af ham. Konen fra Nabolaget havde ogsaa faat høre, at Gutten skulde bli Præst — det havde hun hørt flere Gange før —; for han fik saa gilde Karakterer paa Skolen baade i Latin og Tysk. Møllemester Hansen havde siddet med det Smilet, som han pleied at ha, naar Madamen skrød. Og en og anden Gang havde han blunket med det ene Øiet over Bordet til Gjæsten. Idag

havde han set sit Snit til at stikke frem den gamle Vittigheden sin, at Christen fik nok lære at synge, før han kunde lære at messe, og lære at knappe Bukserne sine, før han tog fat paa Præstekjolen. Og Madamen havde stødt i Næsen og sagt godmodig og foragtelig til Manden: „Du da, Gapen!" Men det gjorde hun bestandig, naar Manden sad og var lidt spydig mod hende, mens andre hørte paa.

Nedenfor den lille Haven laa Fjorden og sov tungt og uden at røre sig, mens Solen sken paa den. Paa den andre Siden af Huset snoed Landeveien sig, hvid af Støv og hvid af Hede. Møllen nede ved Bækken dured ellers Dag og Nat, men tied nu. Mange Ænder fløđ fede og dovne ude i Bækken. De syntes nok, det var for varmt til at sludre; for de tied alle sammen. Bortenfor Møllen lyste Byen i Solstegen; men den havde ingen Lyd.

Madamen skjænked nok en Taar Kaffe i Koppen og blaaste paa Kaffen og drak. Møllemesteren slog haardt mod Panden med en flad Haand, saa det klasked, strøg med Skjorteærmet væk den Flue, som han havde klasket ihjæl paa Panden, og sa:

„Æ faar nok kjøp mæ nye Søndagsklæ'r, æ, te Brølloppe hos Ingolfsen."

Madammen satte Kaffekoppen rapt fra sig og glode paa Manden med Øine, som baade var forundret og forfærdet. Men han la vist ikke Mærke til det; for fremdeles holdt han paa med at tørke sig i Panden efter Fluedrabet, og han mumled noget om disse Bæsterne, som ikke havde Skam i Livet, men aad en skikkelig Mand op.

Madamen tog igjen fat paa Kaffen og visked en Svedperle bort fra et af sine tykke, runde Kinder. Men Møllemesteren havde endnu ikke mukket.

Han slog Haandfladerne mod hverandre ligesom for at klaske ihjæl en Flue, som vilde angribe ham paa Næsetippen, og sa:

„For dem e saa blank, de Klæ'rne, æ har."

„Tøv og Tull, Hansen! Det har vi it Raad te."

Der blev en liden Stilstand mellem Møllemesteren og Madamen. Saa tog hun fat igjen.

Skulde ikke de svarte Klæderne hans være bra nok, naar hun, hans egen Kone, som havde været meget bedre vant end han fra Bardommen af, vilde følge ham i Bryllup med dem.

Møllemester Hansen tied bom stille. Han saa

alvorlig ud, — tankefuld. Og nu slutted han med at slaa Fluer ihjæl. Han la vist ikke Mærke til dem; for et stort Bæst satte sig paa en af hans Tindinger og bed og gjorde sig tilgode med hans Kjød og Blod. Men han var ikke efter den med Haanden.

Han saa ned over sine Søndagsbukser. Han havde stor Lyst til at bruge dem til Hverdags og ha de svarte til Søndagstøi; men det blev der nok ikke noget af endnu, lod det til. Kjærringen var saa sparsommelig anlagt. Og værre blev hun med Sparsommeligheden, efterhvert som Aarene gik, og Tænderne datt ud paa hende. — De havde begge været langt ud over sine bedste Aar, dengang de gifted sig.

Møllemester Hansen var spinkel. Men Madamen tyk og rund — saa rund, at Møllesvendene og Ungerne i Viken kaldte hende Kværnhjulet. I de første Aarene han var gift, eied han Størsteparten af Magten i Huset. Da var de begge lige tynde, endda hun var lidt bredere over Skuldrene end han. Men da hun havde født Christen, begyndte hun at lægge sig ud. Og jo sværere hun blev, jo mere gled Magten i Huset over til hende. Men han blev endda tyndere.

Endnu større Magt havde hun faat, siden hun

fik et Onde i Siden. Men det kom aldrig for en Dag, uden naar Manden var styg og paastaaelig og vilde trodse sin Vilje frem, naar det var soleklart, at hun og ikke han havde Ret.

— Klokken var slaat ti om Kvælden, da Madamen sa:

„Ska vi gaa bort i Ærterakeren?"

Møllemesteren var straks villig; men Christen, Sønnen, var træt af Varmen. Desuden skulde han tidlig paa Skolen Dagen efter.

Siden det begyndte at bli mørkt om Kvælderne, pleied Møllemesteren og Madamen og Christen at lure sig langs Sjøen bort til en Sukkerærteraker, de havde lige ind paa Landeveien lidt længer ude i Viken. Her gjemte de sig ned mellem Sengene og sad og lytted efter det, som Folk paa Veien prated om. Folk havde for Skik paa vakre Sommerkvælder at drive paa Veien — den gik langs Fjorden — og prate sammen. Herude var det langt mellem Stuerne. I Akeren havde Møllemesteren og Madamen hørt mangen liden Hemmelighed. Og de havde faat Greie paa et og andet, som ingen i hele Viken kunde tro, de kjendte til.

Madamen likte vist ikke, at Christen ikke vilde være med og ligge og lytte; for hun sa:

„Kom no, Christen. Det e da Moro aa hør paa."

„Næi, de e saa langsomt aa ligg der, synes æ."

Saa blev det saa, at Christen rusled op paa Loftet og la sig. Tjenestepigen skulde passe Huset. Og Møllemesteren og Madamen gik.

Udenfor var det mørkt. Møllen dured. Den havde begyndt igjen Klokken seks ikvæld. Men først Klokken seks imorgen tidlig havde Hansen Vagt paa Møllen.

Maanen var kommet frem saa stor og blank. Luften kjøled saa friskt. Folk var ikke lysten paa at gaa tilsengs endnu — i saa fint et Veir. Møllemesteren og Madamen stak sig afsted nede i Fjæren, som laa noget lavere end Landeveien, og gik ind af Gjærdet, som vendte ud mod Sjøen. Snart sad de paa Jorden mellem de to Senge, som laa Veien nærmest. Ansigt mod Ansigt sad de og tied og vented. En Person gik forbi paa Veien. Skridtene var smaa og rappe. Det maatte være et Kvindfolk, et ungt Kvindfolk.

Det var saa stilt. Bare Møllen dured fjærnt, ligesom den var lukket inde i Jorden et Sted derborte, hvor Byen laa. Lyd af Skridtene fra en Flok, som nærmed sig langsomt, flød tydelig

hen til Møllemesteren og Madamen. Ord fløed med. Det var Folk fra Viken. De to, som lytted kjendte Stemmerne. Flokken sparte ikke dem, som der blev snakket om, men var svært haard. Møllemesteren fryded sig, saa han gav Madamen et Puf i den Siden, hvor hun havde sit Onde. Han blunked med det ene Øiet ogsaa, som hans Skik var, naar Humøret stod høit; men det var for mørkt, til at Madamen kunde se det.

Længe lytted de, efterat Flokken var drevet forbi. De gabte, forat de ikke skulde miste det mindste Ord, saalænge der var Mulighed for at høre noget. Efterpaa tog de frem Ordene, de havde samlet op, og nu blev de ordnet og tydet og gransket. Men der blev ikke Enighed mellem Manden og Madamen paa et enkelt Punkt. Hver holdt paa sin Udlægning, og de stredes; men Madamen seired; for han tied først, saa hun beholdt det sidste Ordet.

Møllemesteren gav sig til at plukke Sukkerærter. Naar han havde pillet Ærterne ud, kasted han Bælgen fra sig. Da fik han pludselig en Advarsel fra Madamen, som mente, det gik for haardt paa Akeren. Han aad værre end en Smaagut, syntes hun.

Da kom der to paa Veien. De drev og snakked

sammen. De stansed og lo og drev saa videre igjen. Det var to Piger. Madamen kjendte straks den ene paa Stemmen. Det var Kristine, som havde tjent hos hende for nogen Aar siden. Nu tjente hun inde i Byen. Den andre kunde ikke høre hjemme i Viken; for Madamen kjendte ikke Stemmen hendes.

„Her sætt vi os,“ sa Kristine. Og de satte sig ned ved Veikanten. En Stund tied de begge, ligesom de pusted ud efter Latteren og Pratet. Møllemesteren og Madamen turde næsten ikke puste, der de sad.

Kristine spurgte den andre Pigen, om hun kunde se Møllen derborte. Dèr havde hun tjent engang. Da var der Moro her i Viken, kunde hun tro; for dengang var det saa mange kvikke Svende paa Møllen. Ellers var ikke Tjenesten rar. Madamen var saa sparsom, at En skar sig paa Manden hendes, bare En rørte ved ham. Selv blev Madamen tyk af at spare. Men hvordan En kunde bli saa rund og tyk af at spare, det forstod hun ikke.

Pigerne lo længe. En kunde mærke, at de havde lét meget ikvæld; for Latteren var slap og seig.

Engang gik det varmt til, sa Kristine. Mølle-

mesteren var blevet rasende over, at Madamen nægted ham at lægge ind nyt Gulv i Kammerset. Madamen og hun stod ude i Kjøkkenet. Døren var oppe til Kammerset. Og derinde sprat den tynde Fyren omkring og skjændte og fræste, saa En kunde frygte, der vilde gaa Ild i ham. Da hvisked Madamen til hende: „Sei, æ e syk, har ondt i Sia! Sei, æ ligg her!" Og saa havde Madamen lagt sig forsigtig ned paa Gulvet og begyndte at stønne, ligesom det var paa Slutten med hende. Og hun havde maattet rende ind og rope paa Manden. Og han var kommet ud. — — Oho!

Kristine lo, saa hun skreg, og den andre Pigen stemte i med.

Det havde været en Komedie over al Beskrivelse, kunde hun tro. — Men noget nyt Gulv kom der ikke i Kammerset; for Madamen vidste nok, hvad hun gjorde, da hun fik ondt i Siden.

Nu sprat Møllemesteren op med et Vræl af Raseri og brød sig Vei et Skridt eller to gjennem Sukkerærterne bort imod Pigerne. Men de var oppe i en Fart, gav et kort Hyl og fløi afsted, som om det havde været Djævelen og ikke den snille Møllemesteren, som sprat op fra Jorden. Saa gjorde han helt om og ilte ned-

over mod Grinden. Møllemesteren brugte mange stygge Ord, rendte hid og did, frem og tilbage. Men Madamen var svært rolig. Hun fik slet ikke ondt i Siden. Fredelig og mildt sa hun engang imellem: „Kjære Hansen min.“ Eller: „De stygge Jentan.“

Men Munden stod ikke stille paa ham et eneste Øieblik. Han skulde vise hende, hvad det vilde sige at holde en ærlig Mand for Nar! Nu havde han nok af Fantestykkerne hendes. — Nøglen til Pengeskrinet vilde han ha. Hun havde havt den længe nok nu. Ny Klædning skulde han kjøbe til Bryllupet — det skulde hun faa se paa!

Men da hun engleblid gjentog: „Kjære Hansen min“ og ikke kom med en eneste Indvending, gik han fra Sans og Samling af bare Raseri. Han hopped høit og lod sig sig falde siddende ned i et Hul i Fjæren, som fyldtes med Vand, hvergang der var Flod. Idet han dumped ned i Hullet, spruted Vandet vildt omkring, og Madamen fik sit af Spruten ogsaa.

„Kjære Hansen min,“ sa hun. Men da han vaad og kold krøb op af Hullet, føied hun til:

„Ja, no blir du nok nødt te aa kjøp dæ ny Klæ'r sjer æ.“

Hun tog Nøglehanken op af Lommen, virred en Nøgle af og stak bort til ham.

„Sjaa her, Hansen, her har du Nøkkeln te Skrine. De va aa ønsk, at de maatt bli fler Pæng i Skrine no, end det har vorre der hidtil.“

Han tog Nøglen og stak den i Bukselommen. Lommen havde klisset sig sammen af Vandet. Ingen af dem mukked mere. Nu var han næsten blevet rolig. Men da de var kommet hjem og holdt paa at klæde af sig, gik Madamen bort til ham med ren, tør Skjorte. Han lod hende trække den vaade af over Hodet paa ham, og hun hjalp ham med at faa den rene, tørre paa. Omstændelig la hun ren Underbukse og tørre, fine Strømper frem til ham paa Stolen foran Sengen.

Han kunde ikke hjælpe for det; men han syntes, at han ligesom ikke havde faat det, slig som han vilde, endda Madamen havde givet ham Nøglen til Skrinet og sagt, at han skulde kjøbe nye Klæder, og endda hun bare var kommet med pene Ord. Han havde slig underlig Smag i Munden. Han laa i Sengen og likte ikke, at Madamen saa saa fredelig ud. Hun gik

omkring i Tøflerne endnu og stelte med et eller andet. Og gav sig god Tid.

Han vilde vende sig i Sengen; men da slap der fra ham et lidet Ynk: „Au — aa!“ Det gjorde pludselig saa frygtelig ondt. Han maatte ha truffet paa en skarp Sten, da han faldt siddende ned i Hullet. — At han ikke havde kjendt Smærten før nu!

„Ka e det, Hansen?“

„Aa, ingen Ting,“ sa han; men samtidig satte han op et stygt Ansigt. Og det saa Madamen.

At han ikke havde kjendt Smærten før! Men han havde kanske været nok saa sint!

Han følte med Haanden paa Saaret. Og da gjorde det ondt igjen.

Men Madamen kom rolig bort til ham med Lampen i Haanden.

„Du maa manker nokka. — La mæ sjaa.“

Han vilde ikke; men han kunde ikke faa til at jage hende bort. Ikke fik han til at bli sint heller. Og saa maatte han lægge sig om paa Maven og la hende se paa Saaret.

„Jaha,“ sa hun venlig og bestemt og tøfled med Lampen i Haanden bort til Komoden. „Lig still. Du skal faa en Plasterlap.“

„Næj, det e da bærre te Overflødighet.“

Da hun kom med Plasterlappen, mumled hun: „Overflødighet, sa du? — De mankert bærre, at du skoll gaa hen aa bli Indvalid for mæ.“

Han gav sig over og fik Plasterlappen dèr, hvor han skulde ha den.

DEN GAMLE GRAVEREN

Øverst oppe paa Høiden stod Kirken og nærmere Byen end nogen anden Bygdekirke.

Iver, som var baade Graver og Ringer, halvt laa ude i det store, aabne Taarnvinduet, som vendte ud mod Byen og Fjorden. Det var Lørdag Eftermiddag før Pinse, og han vented just paa, at Klokken skulde bli fem, saa han kunde faa begynde at kime Høitiden ind.

Men Uhret hans maatte ha faat en Rid nu igjen og rendt for fort afsted; for nu var det fem akkurat; men endnu lod det ikke til, at Byklokkerne havde noget Hastværk, og før de braged løs, behøved ikke han heller at begynde.

Han skuved den gamle Kroppen sin længere ud i Vinduet. Saa laa han bedre. Samtidig vælted han Tobaksskraaen over fra den ene Siden af Munden og over til den andre og sprøited brunt ned paa Kirkegaarden.

Solen spraged i det grønne Græsset dernede

og i Løvet og i Tagstenene udover Byen og i Fjorden derude, som ikke havde nogen Krusning nu. Endda det bare var Slutningen af Mai, laa Varmen og trykked paa alt levende, selv om det gjemte sig i Skyggen. Fra tidlig imorges havde Solen stukket det firkantede Taarnet, begyndt med den østre Væggen og siden gaat det næsten helt omkring, saa nu var det lummert tilgagns derinde; for Luftdraget mellem de aabne Taarnvinduerne var kommet bort udover Eftermiddagen.

Igjen kikked han paa Uhret.

Ti Minutter over. Og endnu ikke en Laat i Uhrværket hverken i Domkirken eller i Fruekirken. Det var greit, at Uhret hans gik for fort. I det sidste Aaret var det slet ikke at lide paa; men Herregud, det var vel blevet lidt ustøt og sløvt det og — ligesom han sjøl. Det havde nu holdt ud i tre og tredive Aar, og En kunde ikke vente mere Omtanke i sligt et lidet Væsen, naar han sjøl, som var saa stor og svær en Kar, begyndte at slingre og talmes af, endda han bare var dobbelt saa gammel som Uhret — bare seks og seksti. Aaja san.

Han trak sig ind i Taarnet. Han var blevet

øm baade her og der i Kroppen af at ligge ude i Vinduet. Uf!

Med Høirearmen slog han ud nogen Gange for at drive Ømheden ud af den. Og han gned det høire Laaret lidt. Det var saa stivt og tungt og haardt. Saa satte han sig ned paa det øverste Trinnet i Taarntrappen.

Kanske Doktoren havde ret ligevel her ivaares. Han skulde spare sig og ikke staa nede i Gravene og hive op Jord i al Slags Veir, — hvis han vilde leve mere end et Aars Tid til. Ja, Doktoren kunde snakke, han. Ligesom det var saa let at finde en Mand, som kunde overta Arbeidet efter ham!

Den Severingutten — Tosken —, som han havde faat til Medhjælp, vented han sig sandt for Dyden ikke stort af. Nu havde han havt ham under Opsigt i et halvt Aar snart; men en Grav, slig som den skulde være baade i Dybden og i Bredden og med Spærrefjæle, det havde han endnu ikke set, Gutten havde orket. For enten var Spærrefjælene sat saa daarlig op, at Graven ramled sammen, før Kisten var vel kommet ned i. Eller saa var den for kort, saa Kisten blev staaende med den ene Enden nede paa Bunden og den andre Enden en Alen

høiere og ikke vilde ned, om tre—fire Mandfolk hopped ned paa Kisten. Eller saa snød han en Fod eller to paa Dybden til Forargelse for de sørgende eller for dem, som forstod sig paa, hvor dyb en Grav skulde være. Og slig var det forrige Gangen, han fik sig en Gut ogsaa — for fem Aar siden, da han havde Nervefeberen. Bare Ugagn og Tull! Nei, Folk havde ikke den rette Age for en Graver, og det var rimeligt nok, eftersom Folk ikke forstod den Gjerningen, en Graver havde at udføre her i Verden. Folk trode — og det gjorde disse unge Fyrene og, som han havde forsøgt —, at det bare var at hive op et firkantet Hul i Jorden. — En maatte ha Indsigt baade i Øinene og i Hænderne, forat Graven kunde bli ret i alle Ender og Kanter — og rigtig. Og jo værre Jordskorpen var enten formedelst Jordsmonnets Art eller formedelst Aarstiden, jo finere maatte Ens Tæft og Indsigt være. En maatte desforuden ha funderet lidt baade over det ene og det andre her i Verden, saa En gik med Alvor til Arbeidet. Da først kunde En bli en flink og i alle Dele hensigtsmæssig Graver og en rigtig Herrens Tjener. Men hvorledes kunde En vente sligt af en Gut paa nogen og tyve, som Jenter og kanske endog

Dans rumsterte i Hodet paa. Han vilde bent frem sige til Presten ved Leilighed, hvis det skulde bli Alvor af, at de, som havde Myndigheden, vilde ta Severingutten til Graver, at den unge Gutten sikkerlig i høi Grad var uskikket for denne vanskelige Gjerning. Tænk nu for Eksempel om Klokkeren formedelst Sygdom eller anden lovlig Hindring ikke kunde være tilstede ved Jordspaakastelsen, og Severingutten skulde række Spaden til Presten. En slig Ungdom kunde i Tankeløsheden stille sig op paa den forkjærte Siden af Præsten og gi ham Spaden i Venstrehaanden. — — Heldigt var det ligevel, at Severingutten endnu ikke havde faat noget med Ringningen at gjøre. Han skulde da, saasandt det stod i hans Magt, holde ham udenfor den ialfald. Han kunde nøie sig med de Gravene, som Gammelgraveren ikke vandt over. —

Det kunde umuligt være sandt, det, han hørte her om Dagen, at Severin havde laget et Trækors til Graven til Konen hans Jo Hagen. Ligesom han, Spretfyren, forstod sig paa, hvad som mest høvelig skulde staa paa et lidet Kors! Sjøl havde han laget mange Hundrede i sit Liv, saa han trode, han kunde snakke med om den Tingen. Severingutten havde naturligvis ogsaa

Indsigt i, hvad Slags Farve som passed paa Korsene! Haa, haa, haa! — — for han vidste nok, at den Farven, som høved for et Spædbarn, den høved ikke for en ung Jente eller en gammel Kall. Og Indskriften var naturligvis endda lettere at klare end Farven! Haa, haa, haa! ja Ungdommen, den var ikke blyg! — — Kanske Gutten vilde lage Ligkister og! — — gjøre dem bedre, end Gamlegraveren gjorde! Jo, det var ingen Tvil om, at Gutten trode, at den sjukelige Gamlingen skulde lægge sig tilro nede paa Kirkegaarden, og saa skulde han ta Levebrødet efter ham. Men endnu leved han, Gammelgraveren, og han blev kanske seig nok. En, som ikke havde mere Age for den Gjerningen, som en Graver havde, og bare fór med Fusk og Eftergjøring, vilde han ikke anbefale til dem, som havde Myndigheden til at ansætte ham. Det turde han ikke for Samvittigheden. Den havde ligevel nok at base med. — —

Ja, det var tungt at ha kastet op Grave i tre og tredive Aar og saa efterpaa at skulle gi det fra sig altsammen til en slig en! — —

Klokken i Domkirken slog, og han fór op. — Uf!

Gigten og den øvrige Elendigheden i Kroppen

minded ham igjen om Doktoren og Døden. Han krabbed bort til Klokken og stilled sig op til en Bjelke i Stilladset, som bar den. Endnu var det ikke begyndt at kime nede i Byen. Dernede begyndte Ringeren aldrig, før Uhrværket havde slaat Slagene sine. Derfor blev Iver altid den første til at kime ved de store Høitider.

Det kunde være bra for Severingutten at høre, hvor akkurat han passed Pligten, Gammelgraveren. Og saa kimed han rolig og støt.

— Saasnart Kimingen var forbi, maatte han sætte sig og hvile ud, før han tog fat paa at krybe ned over Stigen. Endnu blev der kimet nede i Byen. Han sad lavere end de store, aabne Taarnvinduerne; men ligevel naade den ham, den dumpe, svarte Tonen, som hakkedes istykker dernede i Domkirketaarnet. Trætheden seg over ham efter Arbeidet, som havde været tungt og stridt helt siden Klokken seks imorges, tungt og stridt baade nede i Snedkerværkstedet og nede i Graven, som han havde kastet op. Trætheden gjorde ham saa stille indvendig. Og Klokkeklangen lød, lød, lød. Han glemte de bitre Tankerne.

Kanske var det sidste Pinsekveld, han kimed her i Livet.

Han folded Hænderne. Og saa sang han med tynd og sprukken Gammelmandsstemme et Vers af en Pinsesalme, slig som han husked den.

Klar op, mit Hjærte, Sjæl og Sind!
Nu blæser Guds Aands kraftig' Vind.
Vor Pinsefest vi holde nu.
Kom Jesum Christum her ihu,
At Herrens Løfter en og hver
I hannem ja og amen er.

Saa krøb han nedover Trappen og ned paa Orgelstolen og derfra ned i Kirken og ud. Langsomt drev han mellem Gravene henover Kirkegaarden.

Kanske fik han til at holde Pinsefest nu. Og la Snedkeriet ligge til Tirsdag efter Helgen.

Med Hænderne støttet paa Knæerne blev han staaende ved den aabne Graven, han havde hevet op idag.

Sjaa slig skulde en Grav være. Jevn og fin og ren, ligesom den var formet i Ler eller Deig med bare Næverne. Her kunde Severingutten komme og se velgjort Arbeide — og lære og. Han, Tosken, havde kastet op to Grave idag, han; — for han var nu saa ung og spræk! Haa, haa, haa!

Iver rusled bort til det nordvestre Hjørnet af Kirkegaarden og luded sig over den ene af Severinguttens to Grave. Men et Øieblik efter vendte han sig brat og fór afsted mellem Gravhaugene og ud af Kirkegaarden og over Veien og ind i Stuen sin. Og rød og hed var han. Han kasted sig paa Bænken og vendte Ansigtet ind mod Væggen.

Sligt Fusk og Fanteri og slig Elendighed skulde En aldrig ha set! Og den Gutten skulde kanske kaste op Graven hans, hvis det blev slig som Doktoren havde sagt, at han ikke havde saa svært længe igjen.

Graaden kom som en Byge over ham. Han maatte la den flyde.

I alle disse Herrens Aar havde han gjort Pligten sin borte paa Kirkegaarden til Punkt og Prikke, og nu, naar han skulde til at dø snart, fik han ikke den Glæden engang, at han skulde faa ligge i en skikkelig Grav. Kanske gjorde Severingutten Graven hans endda daarligere end de andre, han havde gjort. Kanske blev han liggende høiere med Fødderne end med Hodet — —. Aaja, ja, ja. Vorherre havde vel sin Mening med det. Kanske skulde han straffes slig. Han havde vel ikke altid været, som han skulde.

Lidt efter lidt holdt Graaden op at flyde. Men der laa endnu megen Graad igjen inde i Brystet, og han kjendte sig ikke lettet. Det var ligesom ikke Mening i nogen Ting længer — hverken i det, som havde været eller i det, som var.

Han gik ud paa Trappen. Derfra nedover forbi Husene. Saa ind igjen. Et Øieblik tænkte han paa, hvor mon Konen kunde være henne; men han ønsked ikke netop, at hun skulde komme ind til ham nu; for Olava var endnu for verdslig til at forstaa sligt noget som det, som plaged ham; men Vorherre naade vel ogsaa hende engang.

Saa gik han ud i Værkstedet. Her satte han sig paa en liden Krak, støtted Albuerne paa Knæerne og hvilte sig paa dem. Slig blev han siddende en Stund, mens et og andet Suk gjennemrysted ham.

Da han retted sig op, fik han Øie paa et Gravkors, som han i forrige Ugen havde malet nogen Ord paa. Der mangled bare Skygge i Bogstaverne. Saa var de færdige, og Korset kunde leveres hvad Dag som helst. Det skulde staa paa Graven til en gammel Mand.

Men det, som nu slog ham og forbaused ham og lidt efter lidt fik Isen til at smælte, som

havde lagt sig omkring Glæden inde i ham, var de Ordene, som stod paa Korset, og som han saa mangen Gang havde malet paa Kors:

Hvilen i Herren er sød.

Op igjen og op igjen læste han Ordene, betragted nøie hvert Bogstav, som han havde malet, men la ikke Mærke til, at de mangled Skygge.

Hvilen i Herren er sød, læste han bare og maatte sige sig selv, at han aldrig havde tænkt med det rette Alvor over de Ordene, endda han i al Ydmyghed trode, at han hørte Vorherre til. Og han blev ved at læse dem.

Han kunde umulig ha længe igjen — saa let som han havde for Taarerne idag; for nu kom de paany. Og han tørred dem bort med Busserulærmet. Men nu gjorde det godt, at de kom.

Javist var Hvilen i Herren sød. Hvorfor skulde han da være bekymret for, at Severingutten skulde lage Graven hans. Hvad i al Verden gjorde det, om den blev lidt for kort eller lidt for grund, eller om han blev liggende lidt for høit med Fødderne. Han sov lige godt, naar han bare lukked Øinene i Vorherres Navn. Og naar han var død, fik Gutten base og styre, som han vilde. Dommen over ham hørte Vor-

herre til. Sjøl var han da dèr, hvor der hverken var Synd eller Sorg eller Sygdom eller Død, og hvor hver Taare var aftørret. Og da kunde det ogsaa være det samme for ham, om Folk ikke havde Age nok for den Gjærningen, han havde gjort her i Livet. Havde han fortjent Løn, saa fik han den ligevel, og det blev den bedste Løn, et skrøbeligt Menneske kunde faa.

Om lidt satte han sig til at male Skygge i Bogstaverne.

NAADSENS BRØD

Kahytten heder til Hverdags en Række Huse, som ligger i den vestlige Del af Byen og vender ud mod Fjorden. De er paa to Stokværk og hvidmalt og med blanke Ruder, og bag Ruderne ser En hvide Gardiner og Myrter og Kristi Blodsdraaber og andre fine Blomster. Flere af Portene er belagt med store Stenheller, og en og anden Gaardsplads har en bitte liden Have, som ikke er større end et Spisebord; men Have er det nu alligevel baade med Asters og med Levkøier og Timian og Gulerødder.

En af de største og mest velstelte af disse Husene var Skipper Enok Vaages.

En fin Novemberdag i Slutningen af 70-Aarene gik Madam Vaage omkring og vanded Blomster i de to rummelige Stuer, som vendte ud mod Fjorden. En og anden Gang keg hun ud gjennem de blanke Ruder og udover den

blanke Fjord. For nogen Dage siden havde hun faat Brev fra sin Mand. Idag skulde han komme fra Reis, efterat han i Kristianssund havde lagt Skuden op.

Det havde baade regnet og snét i de sidste Dagene; men inat var Frosten kommet. Vandpytter og Rendestene var blevet til Is. Og under Tagrenderne paa et høit Pakhus, som laa nede ved Fjæren, hang Isen i lange, tykke Stænger. Solen var saa blank og fornøiet over, at Frosten havde faat Bugt med Regnet, at dens Smil og gode Humør gav Gjenskin baade i Ruderne og i Isstængerne og i Fjorden, som laa urørlig og glante paa Solen og var blændet og lykkelig.

I Stuen var der saa stille som ude paa Fjorden og ligesaa lyst og blankt. Gamle Madam Vaage var tung og solid ligesom de gamle, tunge Møblerne, som stod tæt op til Væggene omkring hende, og ligesom den store, gamle Jernovn, som straalte ud Varme og dured omtrent som et fjærnt Tordenbrag, fordi hun netop havde kastet et Stykke Bjerkeved ind i den.

Saa kom Postbudet med et Brev. Hun saa straks, at det var fra Tobias, hendes ældste Søn, som var Kaptein paa en stor Lastedamper. Hun fik Fart, fór rundt efter Brillerne. Hvor i al

Verden havde hun lagt dem henne sidst! Hun saa baade høit og lavt. — Jo, oppe paa Pidestallen!

Hun satte sig ved Vinduet og rev Brevet op med en Haarnaal. Men da hun var kommet saa vidt, tog hun det rolig og læste langsomt de første Linjer, som om hun vilde gjøre sig tilgode; for de morsomste Breve, hun fik, var fra Tobias.

New York, den 25de Oktober 1878.

Kjære Moder.

Nu nærmer November sig, da Fader skal komme hjem. Som jeg skrev i Sommer i al Korthed til dig, mødtes jeg og Fader tilfældigvis i Calais, idet jeg kom ind Dagen før han skulde afseile, saa at vi var tilsammen kun nogle Timer, og havde vi da en Samtale om mangt og meget, men ikke om hans Fremtid, som laa mig paa Hjærtet, hvad den i lang Tid har, ved du. Jeg havde da ikke set ham paa et Par Aar, og skar det mig i Hjærtet at se, hvor gammel han var blevet, og hvor han var bøiet sammen af Skuffelser, om endskjønt han kvikned til ved at se sin ældste Søn igjen, som du kan tænke dig. Flere Gange havde jeg paa Læ-

ben at sige ham: Slut Sjøen, kjære Fader. Hvorfor skal du drive den i disse daarlige Tider med den lille utætte Kassen, som bare bringer over dig Tab og Fortræd og Gjæld, som du aldrig kommer ud over. Jeg har plenty Money baade i Skudeparter og i Banken og stor Hyre. Du skal have det godt paa dine gamle Dage sammen med Moder i vort kjære Barndomshjem. Og jeg er ugift, saa det er morsomt for mig at hjælpe dig og have et Fristed for mig i mit Barndomshjem, hvergang jeg er i Norge.

Men jeg turde ikke sige dette, og du ved Grunden, kjære Moder. Derfor skriver jeg nu til dig og siger, at du maa overtale ham. Du maa tage Mod til dig, selv om han bliver harm; for det gaar nok over. Kanske han kommer til Fornuft, skal du se. Jeg haaber, at jeg faar Brev fra dig, som fortæller mig den glædeligste Nyhed, som jeg kan faa, nemlig at Gamlingen har givet sig over og slaaet sig tilro; for ikke er det morsomt for mig at se ham saadan og vide, at andre ser ham og tænker, at det er en Skam, at min gamle Fader slider ondt, naar han har en ugift Søn i god Stand. Men lad ham endelig ikke se dette Brev. Brænd det, straks du har

læst det; thi det vil krænke ham, om han faar se det, og han vil aldrig tilgive mig. Jeg har engang krænket Fader, og det tror jeg, at han aldrig endnu har glemt. Jeg var dengang bare nitten Aar gammel og nylig bleven Andenstyrmand ombord i en Steamer. Det var endda „Kong Olaf", som du nok husker. Og jeg sagde ham dengang under en Samtale, at han skulde gaa over i Dampskibstraden; thi den havde Fremtiden for sig og ikke Seilskuderne, som mere og mere vilde gaa ud af Dansen. Da blev han ganske hvid af Harme, og trode jeg, at han skulde tørke til mig under Øret; thi han havde altid syntes, at Steamers var noget Griseri, som du ved. Han mente paa det, at han skulde komme længer i Verden med sine Seil, end jeg nogen Gang med Stenkullene og mit Vigtigmageri, sagde han. Men nu er det jo for sent for ham at komme over i Steamer. Det føler han nok, stakkels Fader, og indser, at han har taget Feil i dette som i saa meget andet her i Verden. Dobbelt maa han krænkes over Modgangen, som aldrig synes at ville slutte for ham, naar som jeg betænker, hvilken Sjømand han er; thi jeg, som har seilet under ham, siger og

mange med mig, at En skal lede længe for at finde Magen.

Naar jeg kommer til Europa, skal jeg sende dig og Fader en Juleklap. Jeg er Gudskelov frisk. — Mere næste Gang.

Venligst
din Søn
Tobias.

Da hun havde læst Brevet, saa hun frem for sig nogen Øieblikke og tog saa fat paa det igjen, endda hun havde forstaat hvert Ord, og endda det ikke indeholdt noget, som var egentlig nyt for hende.

Men da hun for anden Gang havde læst hvert Ord i Brevet, knapped hun op Kjolen i Brystet og la det ind paa Barmen og knapped igjen efter det.

Hm! — Sige til Enok, at han skulde slutte Sjøen og spise Naadsens Brød hos Tobias! — Det tog hun sig nok ivare for. — Det havde hun havt nok af.

Madam Vaage tog Vandmuggen og fortsatte med at vande Blomster. Hun fór ligesaa rolig frem, som før Brevet fra Tobias kom. Og ingen

vilde ha kunnet se nogen Forandring i hendes Øine.

Hun stulled alene omkring i de tre Stuerne, som udgjorde første Stokværk. Engang havde hun havt hele Huset til sit eget Brug. Det var dengang, da hun og hendes Mand havde mange Penge, og Barnene var hjemme. Hun maatte netop tænke paa de Tider nu, naar hun gik og vented paa, at Enok skulde komme hjem. Hun smilte. Det gjorde gamle Madam Vaage ofte og gjærne, fordi hendes Hjærte slog saa let og rolig, og fordi hun syntes, at næsten alt i Verden gik saa omtrent, som det skulde gjøre, — naar En tog Verden paa den rette Maaden; men se det var det nu engang saa vanskelig for somme at gjøre. Enok havde taget Verden fra den rette Kant, saalænge han havde Medgang. Men siden Modgangen kom for Alvor, tog han den fra den gale Kant. Derfor blev Modgangen dobbelt svær for ham. Det sidste Brev, som meldte, at han kom hjem, havde været tyngre end noget andet, hun havde faat fra ham, tyngre end de Breve, som havde fortalt hende om hans to Forlis. Han havde ikke klaget. Det gjorde han aldrig. Og det var næsten det værste. Han bed alt i sig. — — Det var

snurrigt, som en Mand kunde forandre sig ned gjennem Tiderne. Sine Indtægter og sine Tab og sine Sorger gjemte han for hende som for alle andre. I gamle Dage var han saa aaben, som hun vilde ha ham. Men dengang sken han, som ingen anden Kaptein, hun havde truffet. Han eied Penge og Skude og godt Humør. Og han førte den største Bark, som hørte hjemme i Byen og var ikke mere end fem og tyve Aar. Han havde arvet, og hun havde arvet. Snil og hjælpsom var han mod alle og førte sig saa flot. Han kjøbte Skibsparter, om ikke for andet saa for at hjælpe en eller anden skudeløs Kamerat. Paa alle de store og smaa Pladser, hvor han og Skuden hans viste sig, havde han Venner og var velkommen. Jo, Skipper Vaage kjendte alle. Og alle vilde være hans Ven — baade Redere og Consuler. Han vilde bare seile, til han var fem, seks og tredive Aar. Saa skulde han lægge op og selv være korresponderende Reder; for de bedste Redere blev nu de, som selv kjendte Sjøen og Pladserne og Skuderne. — Heldet fulgte ham. Somme sa, at Heldet forfulgte ham. Der gik Ry af hans hurtige Reiser. Og frem kom han, om ingen anden kom frem. Han tjente store Penge. Og

store Penge brugte han. Og Familien med; for Barn fødtes og døde i Hjemmet. Og de Barn, som leved, skulde frem. Penge maatte der jo til paa alle Kanter, saa han syntes, det tog Tid med at tjene saa mange, som han maatte ha for at kunne slutte Sjøen og være den Reder, han vilde være. Han blev fyrretyve Aar, og endda kunde der nok ikke være Tale om at at slutte. — Saa kom der mange Aar, hvor han ikke tjente mere, end han brugte. Tiderne var daarlige; men Humøret beholdt han; for de gode Tider vilde nok komme igjen. Og endnu var han da ung, og Sjøen var han glad i. Fremdeles var han den flotte Fyr, som ikke saa paa Skillingen, og Hjemmet brugte Penge som før. Eller lidt mere kanske; for nu begyndte Barnene at bli voksne, og Uddannelsen kosted svært. Dengang kunde et eller to af Værelserne ovenpaa gjærne ha været bortleiet. Det havde gjort sin lille Mon; men hvem tænkte paa sligt dengang! — Saa var han begyndt at trække paa Aarene og kunde trængt at komme tilro paa Landjorden. Men saa kom de gode Tider. Fragterne blev svært høie. Folk, som aldrig havde kunnet seile, seilte sig til Velstand i en Fart. Men med de gode Tider for Skibsfarten be-

gyndte Ulykkerne for Enok for Alvor. Lange Reiser, saa Vindingen gik op i Spindingen. Forlis og Haveri. Processer, som han tabte, Skadeserstatninger, som han maatte ud med. Og anden Elendighed. Havde Heldet før forfulgt ham, var det nu Uheldet, som gjorde det. Og nu kom han i Vane med at skjule for hende alt, som var ondt og forkjert. To Gange misted han Skuden ved Forlis. Og anden Gang, han skulde ha ny Skude, kneb det nok stygt for ham. Men han bad ikke sin egen Søn, Tobias, om Hjælp, da han trængte Penge for at kjøbe sig Skipperpart i den nye Skuden. Han bad heller ikke nogen i Byen om Laan. Han gik udenbys; for ingen af Vennerne og Familien skulde vide noget om, hvor ondt Enok Vaage havde det nu, ikke hans egen Kone engang skulde vide noget. Og ikke Barnene heller. Han, som med Glæde havde hjulpet mer end én Skipper Skudeløs, han skammed sig over sin Fattigdom og Modgang. Sigvart Kolstad havde skrevet til ham i London og tilbudt ham at bli Skipper paa en af hans Skuder, eftersom Sigvart havde hørt, at Enok Vaage havde mistet Skuden sin; men det havde han ikke engang svaret paa, og det bare fordi Sigvart var begyndt som Dæksgut under ham og

nu sad indenfor sine lune Vægge som Reder. Han vilde ikke hjælpes af ham. Enok havde naturligvis aldrig nævnt dette Tilbudet for hende. Men Sigvart havde selv været hos hende og spurgt om Enoks Adresse i London, da han vilde tilbyde ham Skude. — Men den Skuden, som Enok endelig fik fat paa, var nok ikke videre rar. Reiserne blev længere, end de før havde været nogen Gang. Og de gode Tiderne gik sin Vei fortere, end nogen havde anet.

Nu gik Folk og vented, at de gode Tider skulde komme igjen. Men de lod ikke til at forhaste sig. Der var ikke Last at faa, om En vilde ta den gratis med. Han skrev i sidste Brev til hende fra England, at han gik hjemover i Ballast. Altsaa havde han ikke engang kunnet faa en Kullast. — Humøret havde holdt længe ud hos Enok, endda det stadig var blevet tyndere gjennem de mange Aar. Og nu var det nok aldeles forbi, kunde hun tænke sig. Nu gik han jo i sit fem og sekstiende Aar og havde mindre Haab end nogen Gang før om at kunne slaa sig saa pas op, at han kunde leve sin Alderdom bare saa nogenlunde sorgløs.

Madam Vaage havde sat sig ved Vinduet, da hun var færdig med at vande Blomsterne. En

og anden Gang keg hun ud over Fjorden, som om hun vented at se Dampskibet, som Enok skulde komme med, endda hun vidste, at det kom ikke før i Eftermiddag.

Hun kunde ikke andet end glæde sig til, at han skulde komme hjem. Hun var helt fra de første glade Aar hun var Konen hans ligesom kommet i Vane med at glæde sig til, at Enok skulde komme hjem. Hun vidste, han vilde være endnu mere mørk og faamælt nu end sidste Gang han var hjemme; men naar han kom hjem, kunde hun da være lidt god mod ham. Det kunde hun ikke være, naar han var paa Reis. Hun turde ikke skrive trøstende Breve; for Trøst gjorde ham mørk. Naar han kom, kunde hun være god imod ham slig, at han ikke forstod, at det skulde være nogenslags Trøst i Modgangen. — — I gamle Dage havde han hundrede Historier med hjem og Hilsener fra de Familier, han besøgte. Men hun turde ikke længer spørge ham, hvem han havde truffet sammen med; for det var det samme som at bede ham om at fortælle, at Familierne og de andre Venner var kommet bort for ham. Men det var nok han, som var kommet bort for dem, saavidt hun kunde forstaa. Han vilde

ikke omgaas nogen nu, naar han var en fattig Skipper paa en liden Skude, som der ingen Stads var ved. Kanske syntes Folk, at der ikke længer var nogen synderlig Glans ved ham. Han gik vel omkring paa Pladserne og gjorde de nødvendigste Forretninger og sad om Kvælden i Kahytten og læste eller tænkte. — Nei, Enok havde aldrig forstaat at ta Verden paa den rette Maaden, siden Modgangen kom.

Madam Vaaged knapped op Kjolelivet og trak Brevet fra Tobias frem. Det blev nok vanskeligt at gjemme det for Enok. Det var bedst at gjøre, som Tobias bad hende om. — Tænk om dette Brev var kommet en Dag eller to senere, og Enok havde bedt om at faa se det!

Hun gik hen til den store Jernovn, hvor Bjerkeveden laa og gløded. Hun aabned Ovnsdøren og kasted Brevet ind og blev staaende og se paa, hvorledes det krølled sig sammen og flammed op og tilslut laa der som let, tynd lysegraa Aske paa de røde Glør.

Alle de andre Breve, som hun havde faat fra Tobias, laa gjemt i hendes Komodeskuffe.

II.

Skipper Enok Vaage var kommet hjem. Han gik omkring i sit Hus og reparerte et og andet. Han havde opdaget, at en af Stolene „gav sig", og den limed og klinked han. En Klokke, som havde slaat sig vrang, behandled han, saa den kom til at gaa i det Trit, som Tiden og Enok Vaage vilde, den skulde gaa i. Og han smurte Laase og Hængsler, saa de gik let og lydløst.

Han var blevet saa hvid i Haar og Skjæg som en Stubmark i stærk Barfrost. Nakken, som før havde været saa rank, saa ud, som om den i lange Tider havde baaret paa en svær Byrde. Hvergang Madam Vaage var ude og spadserte med ham, mærked hun, hvor fort han gik træt. Men det lod hun naturligvis, som hun ikke forstod, fordi han ikke vilde vedgaa, at han var træt.

Han foreslog næsten bestandig, naar de skulde

gaa en Tur, at lægge Veien udover Moloen, som var under Bygning; men han sa ikke, at det var, fordi der her laa Tømmerstabler, som de kunde sidde paa. Naar han nævnte, at de kanske skulde sætte sig, føied han gjærne til, at Udsigten var saa vakker, eller at det skulde være Moro at titte paa den Seileren, som netop stod indover Fjorden.

Han var alt begyndt saa smaat at forberede sig til at reise ud igjen, endda December netop var kommen, og endda han ikke skulde ud før i Slutningen af Februar eller i Begyndelsen af Mars. Han flikked baade det ene og det andet og lod Skibsinstrumenterne efterse og snakked svært ofte med Konen om Afreisen — saa ofte, at hun undred sig over det.

En Dag kom der et Bankobrev fra Tobias, femti Speciesdaler — to Hundrede Kroner, som Far og Mor skulde kjøbe sig noget for til Jul.

Madam Vaage sad og skinned. Saa glad var hun. Enok sad ligeoverfor hende ved Bordet og viste hverken Glæde eller noget andet. Kanske var der gaat et Par Minutter, da han tørt og uden at se paa hende sa:

„Jeg ved ikke, vi trænger nogen Ting til femti Speciesdaler.“

Men da hun ikke svarte, fortsatte han:

„Jeg tænker, vi gjemmer Pengene, jeg. Saa kan han selv kjøbe os en Ting, naar han kommer hjem. Det skriver jeg til ham."

„Vil du saare Gutten, kan du skrive det. Ellers la'r du det nok være, Enok."

„Endnu trænger vi ikke noget Tilskud fra Ongerne vore for at leve. — Hvorfor kan han ikke sende os en liden Ting som vanligt til Jul? — Han ved altfor godt, at vi kan ikke gi ham slige Gaver igjen. Han er rig, og vi er fattige; men han skal ikke la os mærke det paa den Maaden."

Han skjøv Bankobrevet henover Bordet med tiltvungen Ro. Harmen rumsterte inde i ham som Fanden i en Nød. Han kunde ikke skjule Anstrængelsen med at holde den inde i sit Hul. Han blev først hvid i Ansigtet og straks efter rød. Han reiste sig og gik omkning, som om Harmen drev ham.

Og nu blev der stilt mellem Mand og Kone. Enok var mørk i flere Dage. Der smald ikke et Ord i ham. Madam Vaage havde stukket Pengene tilside, forat de ikke skulde gjøre ham ondt, hvergang han fik Øie paa dem. Hun nævnte dem aldrig. Men hun snakked ofte om hans Ud-

reise, som om hun syntes, det var noget, som faldt af sig selv, at han skulde ud igjen. Hun laved Julekost, og han hjalp hende. Men hun vaaged ikke at komme med en Indvending, da han skrev til Tobias og fortalte, at Pengene laa og vented paa ham, til han kom hjem, forat han da selv kunde kjøbe dem en Gave.

En Kvæld tre Uger før Jul sad Enok Vaage og Konen i Stuen. Han læste høit af en gammel og solid indbundet Aargang af „Skillingsmagazinet". Det var varmt og hyggeligt i Stuen med de tykke Gulvmatter og den gamle, store Jernovn, som luned hele Dagen, naar den først var blevet rigtig varm. Og Lampen lyste som et lidet Fyr. Enok havde selv en Dag taget den for sig og givet den en Overhaling, eftersom den havde vist Slaphed i Tjenesten.

Det blaaste udenfor, og Sneen føg tykt — baade den, som faldt ikvæld og den, som var faldt inat. Nu havde det blaast derude en otte Dages Tid, og det lod ikke til, at Stormen vilde gi sig. Ulykker spurgtes der hver Dag langs Kysten. Ude i Nordsjøen var det nok ikke bedre, efter hvad Aviserne fortalte.

Det var en gammel Skik der i Huset, at Enok læste høit om Kvælden, naar de var hjemme,

og at Konen hørte paa, mens hun strikked. Og ligesaa gammelt som Skikken var det, at hun dupped over Strømpen, saasnart han tog fat paa Høitlæsningen. Hvergang han kom med den Indvending, at hun umuligt kunde høre, naar hun dupped af Søvnighed, svarte hun med stor Iver, at hun hørte hvert eneste Ord ligesaa tydelig som han selv. Og mere kunde han vel ikke forlange! Han behøved ikke at ha nogen Bekymring for hende for saa vidt.

Ikvæld læste han:

. . . thi inden Krybdyrenes Klasse, der er saa rig paa bisarre Former, er der næppe nogen hæsligere end det Firben, som de australiske Nybyggere kalde the sping devil, den taggede Djævel, eller Moloch. Den er over sit Legeme bedækket med skarpe Pigger, hvoraf især de paa Hoved og Hals ere fremtrædende. Dyrets Farve er brunrød med sorte Striber og røde Pletter; men det paastaaes om den, at den ligesom Kamæleonen skifter sin Farve efter de Omgivelser, under hvilke den lever . . ."

Ikvæld maatte Enok somme Gange hæve Stemmen; for han var ikke sikker paa, at hun hørte ham, naar Stormen kasted sig ind mod Husvæggen. — Hun dupped ikke ikvæld. Ikke det

Gran! Og endda hørte hun ikke engang paa ham med et halvt Øre. Hendes egne tunge Tanker holdt hende vaagen.

Om hun kunde bé en af Barnene hjem i Julen! Det blev da virkelig lidt for ensomt her, naar Enok og hun skulde være alene hjemme hele Julen. Men hun havde ikke Hjærte til at foreslaa Enok at skrive til Emilie og bé hende komme med Manden og de to Barnene sine; for hun forstod jo, at Enok havde ondt for Penge. Og det kosted jo at ha Gjæster, selv om Gjæsterne var Ens egne.

Madam Vaage sad og følte paa dette, at nu var det kommet saa vidt, at hun ikke havde Raad til at ha samlet hos sig de af Barnene, som bode saa nær, at de kunde komme. Og saa glad, som Enok var i de smaa Barnebarnene! Hun havde ventet paa, at han skulde nævne noget om, at de burde bedes; men nei, naar han ingen Ting sa, saa betød det, at han ikke havde Raad. — Saa blev det altsaa første Jul, at der ikke var Juletræ i Hjemmet,

Enok gjorde en Stans i Læsningen om den taggede Djævel eller Moloch; for nu syntes det, som om Stormen tog til at øge paa.

„For et Veir!“ mumled han.

„Ja, og Tobias, som er i Nordsjøen," tænkte hun. Men høit la hun til:

„Det er da en Trøst at vide, at han har saa godt et Skib."

„Aa, det er vel ikke bedre end saa mange andre," skjød han ind med en Ro saa stort som et Fjeld, og han smilte, som om han mored sig over hendes Troskyldighed.

„Nei, nei, men det er da Dampskib."

Idetsamme Ordene lød, følte hun, hvor farlige de var.

„Høh!" stødte han haanlig frem. „Saa du tror, at et Dampskib klarer sig bedre end en Seilskude! — Ja, det tror alle Kjærringer baade paa Sjø og Land. Men nu har jeg seilt i snart femti Aar, saa jeg maa ha en Mening om det. — En Steamer kan være saa gild at se til. Men saa faar den Maskinskade . . . en liden Skrue slaar sig vrang. Og saa gaar hele Herligheden paa Land i en liden Kuling og knuses som en Tomflaske. Jeg hører ikke andet, end at det er Vrøvl og Spe'takel med disse Steambaadene. Er det ikke Maskinen, saa er det Roret, eller saa er det Skipperen, som er saa tung og tjuk af Vigtighed, at Dampkje'len sprænges, bare han sætter sig paa'n."

Enok havde langsomt klappet „Skillingsmagazinet“ sammen og lagt det paa Bordet, endda han ikke var færdig med den taggede Djævel eller Moloch. Humøret var spolert. Han sa ikke et Kvæk mere, men gav sig til at drive. Skridtene hørtes ikke paa de tykke Gulvmatter.

I gamle Dage havde Madam Vaage bare lét af ham, naar han blev harm, eller hun havde sagt et Ord, som var Spøg. Og da var han snart blevet blid igjen. Dengang var alting en Leg, syntes hun, naar hun tænkte bagover. Baade ondt og godt havde været en Leg.

Nu om Stunder tied hun, naar Harmen og Bitterheden tog ham i sin Vold, og hun lod, som hun ikke mærked, hvad som gik af ham.

Idag saa han rigtig skral ud, syntes Madam Vaage. Det kunde aldrig løbe vel af, at han gik tilsjøs igjen. Men ingen Ting i Verden fik Bugt med hans Stivsind. Han reiste nok ud igjen, om han var saa klein, at han ikke kunde krybe opover Ledderen.

En liden Stund senere gik Enok og Konen til Kvældsbordet. De havde netop sat sig, da Pigen

---

Ledder ɔ: Taugstige, som hænger nedover langs Skibssiden.

kom ind med Avisen. Enok hug den straks og la den ved Siden af sig og titted i den, mens han spiste. Pludselig slap han Kniven og stirred og læste. Om lidt reiste han sig og tog Avisen med.

„Hvad er det, Enok?"

Han svarte ikke.

„Men saa sig det da. Du skræmmer mig rent! — Er det Tobias?"

„Ja, han har forladt „Nordstjærnen" synkefærdig i Nordsjøen for nogen Dage siden. — Her er Telegram."

Han læste halvhøit og hurtig:

„Rotterdam 3dje December. Dampskibet „König Wilhelm" indkom idag til Rotterdam medhavende otte Mand fra den norske Lastedamper „Nordstjærnen", hvilke under stort Besvær bleve tagne ombord i Nordsjøen, efterat de den 1ste December havde forladt „Nordstjærnen" i synkefærdig Tilstand. „König Wilhelm" paatraf Baaden fem Timer, efterat den havde forladt „Nordstjærnen". Den anden Baad, hvori Kaptein Tobias Vaage befandt sig, var da allerede udenfor Synsvidde. Veiret, som havde været stormfuldt, var da noget roligere, men med disig Luft og høi Sjø. En Mand drukned, da Besæt-

ningen gik i Baadene. Idag er Veiret igjen øget til ren Storm."

Madam Vaage stønned, mens han læste. Og han maatte hjælpe hende over i Sofaen. Han lod hende drikke Vand, da han saa, hun var nær ved at falde i Afmagt.

„Tobias er vel ta't op af en anden Skude, Hanna. — Tro nu ikke straks det værste."

Der blev ingen Ting spist den Kvæld. Han var bleg, men alligevel rolig at se til. Han prated en hel Del, mens han hjalp hende tilsengs.

Hun maatte forstaa, at Tobias godt kunde være bjærget af en Seilskude og ligge og drive med den i flere Dage, før han kom iland. Hun maatte ikke opgi Haabet endnu.

Og han fortalte Historier om, at Skibsbesætninger var blevet bjærget i Sjøen og alligevel ikke var kommet iland før flere Uger efter Bjærgningen. Imorgen den Dag kom der kanske Telegram enten fra London eller fra Dieppe eller fra en anden Plads, og det fortalte, at Tobias var kommet iland med en Skude, som havde pikket ham op. Hun suged Trøst af det, han fortalte. Men hun mærked ikke, hvor besynderlig han var, at han brugte alt for mange

Ord og gjentog dem, og at Blegheden i hans Ansigt var saa stærk, at den lyste.

Da Madam Vaage vel var iseng, gik Enok ud af Soveværelset og gjennem Spisestuen og ind i Storstuen og lukked Dørene efter sig. Nu brød Taarerne frem som en Flom, som der længe var dæmmet op for. Graaden vælted ham overende i Sofaen, og Sofaen rysted under hans hidsige Hulken. Han putted Lommetørklædet for Munden som for at dæmme op for de Skrig, som vilde frem. Det var helt mørkt i Stuen, og der hørtes ikke andet end Stormen og hans Graad.

En halv Time efterat han gik ud af Soveværelset, steg han ind i det igjen. Lyset fra Natlampen var svagt, og Madam Vaage kunde ikke se hans forgrædte Ansigt.

Den Natten fik hun ikke sove, før Klokken var mellem fire og fem. Minder fra Tobias' Barndom strøg henover den Gru, hun saa paa, ligesom Morgensol henover Lig, som Stormnatten har skyllet op paa Stranden. Det var en ny blaa Bluse med store, blanke Knapper, som han havde faat, da han var seks Aar gammel. Hun sad ved Vinduet i fint Sommerveir en Dag og saa, at Gutten kom trippende hjemover Haand i Haand med Faderen. De store, blanke Øine og

de store, blanke Knapper lyste, og det var ikke godt at sige, om det var Øinene eller Knapperne, som lyste mest.

Hun tænkte ogsaa paa første Gang hun gav ham Ris. Efterpaa havde han set hende op i Øinene med et Ansigt, som var næsten ukjendeligt af Svien og forfærdet og skuffet. At Mor kunde! . . .

Nu græd Madam Vaage, mens hun tænkte paa de store, blanke Gutteøine og den blaa Blusen med de store, blanke Knapper. Hun angred, at hun engang havde tugtet ham saa haardt . . . — Endelig faldt hun ind i en Døs og drømte om Tobias, som var reddet og sad i Kahytten ombord i en stor Seilskude og spiste og drak og klinked med Skipperen, en Mand med glade, brune Øine og langt, lyst Skjæg. Hun blev straks glad i den snille Skipperen, som var saa god mod Gutten hendes.

Hun vaagned og husked Dagen igaar og Avisen og Telegrammet. Men udover Dagen slap hun ikke Haabet om, at Tobias var reddet. Hun kunde ikke slippe Haabet, saalænge Enok holdt fast paa det; for han gik omkring og var saa rolig og tryg, som om han alt havde faat Telegram fra Tobias. Madam Vaage gabte af For-

undring mer end én Gang, mens hun saa paa ham. Den, som traf ham idag, vilde kunne sige, at han saa kjækkere ud, end han havde gjort paa længe. Han havde større Reisning; for Kroppen havde rettet sig. Ansigtet var kanske endda alvorligere end ellers; men i Øinene brandt en underlig Ild. Han sa lidet, og han drev og drev, men rolig og tryg, og det var, som om Ilden inde i ham — den, som lyste ud af hans Øine, drev ham omkring. Han klapped og strøg hende ret som det var. Engang kyssed han hende. Da maatte hun græde, og det gjorde hende saa godt at græde.

Madam Vaage forstod ikke, at han kunde være, som han var idag. Og fordi hun ikke forstod det, maatte hun beundre det. Hun forstod ikke Ilden i Øinene og Reisningen i Kroppen. Det var, som om han bar paa en mærkelig Hemmelighed.

— Kanske kom det Hele af, at han magted at være saa rolig i vanskelige Stunder.

Hun maatte tænke paa en Beretning, hun havde læst i et Blad om et af hans Forlis. Ingen havde hørt et hidsigt Ord fra ham eller set i hans Ansigt en Mine, som viste Frygt eller Angst for Døden, endda hverken han eller nogen anden

længer trode paa Redning. Hun maatte ogsaa tænke paa en Historie, som Tobias havde fortalt hende. Han gjorde sin første Tur tilsjøs ombord i Faderens Skude. Han laa en Nat tilveirs og gjorde fast Seil mod Storm. Da faldt en af hans Kamerater ned fra Riggen og snærted i Faldet Taget paa Tømmermandssjoppen, som laa under Fokkemasten. Han løb ned fra Riggen, hvor han netop var blevet færdig og mødte Faderen, som med næsten rolig Gang kom ud af Sjoppen. „Jeg hørte, at en Mand ramled ned. — Jeg tænkte, det kanske var dig.“ Tobias saa i Mørket, at Faderen var lidt bleg; men ellers kunde han ikke mærke noget hos ham. De andre skalv, mens de bar bort den unge Gutten, som havde slaat sig ihjæl paa Stedet. Og somme af dem græd.

Saadan var nu engang Enok. Men trode nogen, at han var haardhjærtet, tog han skammelig feil. Nu for Tiden kunde han jo ikke hjælpe nogen. Og saa øm som i Ungdommen var han ikke, eftersom han havde gjennemgaat saa meget. Men hun saa bedst idag, hvor god og snil han endnu kunde være.

Madam Vaage blev igjen saa rørt, at hun maatte la Taarerne falde.

Heller ikke den Natten, som nu kom, sovned hun ind før ud paa Morgenkvisten. Hun hørte ikke de lange Aandedragene fra Enok og forstod, at han ikke sov. Men hverken hun eller han sa noget; for det, som de kunde ha at sige om det, som var hændt, havde de sagt. — Endelig sovned Madam Vaage. Da hun vaagned, vidste hun ikke, hvor længe hun havde sovet. Men endnu var det helt mørkt i Værelset. Hun hørte ikke Enok. Han pusted ellers saa tungt. Hun var saa opskræmt siden iforgaars Kvæld, at hun fik et Sting af Skræk, da hun opdaged, at han ikke laa i Sengen sin. Han havde vel ikke faat Blund paa Øinene af Uro for Gutten.

Hun saa, at det lyste i Nøglehullet paa Spisestuedøren. — Hvad i al Verden kunde Enok ha at gjøre derinde paa denne Tid af Døgnet! Hun blev liggende og vente paa, at han skulde komme ind. Men hun hørte ikke en Lyd derinde fra. Hun reiste sig i Sengen og lytted og hørte alligevel ikke et Kvæk. Og Lyset i Nøglehullet var uforanderligt.

Da steg hun ud af Sengen og gik hen til Spisestuen paa sine bare Ben. Men da hun netop skulde til at aabne Døren, blev hun ræd. Skrækken fra iforgaars Kvæld laa paa Lur inde i

Brystet. Kanske var det igjen noget sørgeligt, hun skulde opleve.

Hun bøied sig ned og titted ind af Nøglehullet og saa, at Enok sad ved Spisebordet halvt paaklædt og med Vinterfrakken kastet løst over Skuldrene. Hun var saa forundret, at hun blev ved at staa og titte ind. Han havde alle sine Regnskabsbøger foran sig. Han tælled lodret nedover Papiret, summerte, begyndte forfra igjen og havde Hast, lod det til.

Var han da blevet galen! — Holde paa med Regnskaberne nu om Natten! Han, som ingen Ting havde at bestille saa lang Dagen var! Han havde jo ikke faat noget Brev eller Bud i de sidste Dagene, som kunde opta ham.

Hun aabned Døren og sa:

„Men kjære Enok, hvad er det, som gaar af dig?"

Enok saa lidt usikkert op paa hende. Derefter fløi hans Øine lynsnart udover nogen Papirer paa Bordet og endelig op paa hende igjen, før han svarte:

„Jeg fik ikke sove. Og saa tog jeg fat paa Regnskaberne. Jeg havde et Brev ogsaa, som jeg skulde skrive til Isaksen & Sønner."

Men Madam Vaage havde straks set, at det

var Tobias' Bankbog og Assurancepolice og Værdipapirer, som Enok havde sendt et lynsnart Øiekast. Hun kunde ikke sige noget; for Tankerne tog hende, — nye, uventede Tanker.

Langsomt og fortumlet vendte hun om og gik ind og la sig.

Tobias' Papirer! . . . Tobias' Penge! . . .

Det dansed rundt i Skallen paa Madam Vaage.

Tobias havde en Livsassurancepolice paa femten Tusen Kroner. Og syv, otte Tusen Kroner i Banken. Og flere Skibsparter. Tilsammen eied han tredive, fyrretyve Tusen Kroner. Og hans egen Far kunde ikke sove for disse Penge — nu da Gutten fløđ i en Skibsbaad i Nordsjøen. Han maatte op og tælle dem om Natten. — Eller kanske følte han sig sikker paa, at Tobias var gaaen under. Men han lod bare, som han ikke trode det for at trøste hende.

Hun vælted sig omkring i Sengen. Og Tankerne spraged inde i hende og lyste op i Mørket som Gnisterne fra et natligt Baal.

Tobias var gaaen! . . . Og Enok sad og tælled Pengene, som han skulde arve efter ham! Derfor tog han Ulykken saa rolig! . . . Ilden i Øinene hans igaar! . . . Han var gaat saa opreist omkring. — Slig var Enok blevet . . . — Som

et Menneske kunde forandres gjennem et langt Liv . . !

Hun hørte, at han reiste sig derinde, og at han om lidt slog igjen Skabskuffen, hvor Regnskaberne pleied at ligge. Han kom ind med Lampen.

„Hvad er det Hanna? Du bær' dig saa."

„Tobias," mumled hun.

„Aa, han kommer nok tilrette."

Hun glode paa ham. Han sa det, som om han tænkte paa noget helt andet end Tobias, og han begyndte at trække paa sig de Klæderne, som han endnu mangled. Han keg med stor Opmærksomhed ned i en af sine Sko og sa, som om han snakked med sig selv:

„Jeg fik ikke sove, ser du. Og saa var det dette Brevet til Isaksen og Sønner."

Da blev hun slagen af hans Ro. Der blev stilt inde i hende et Øieblik. Kanske havde hun gjort Enok Uret. Enok, som havde været saa glad i Gutten! Det var ikke mer end et Par Aar, siden han nævnte den blaa Blusen med de store, blanke Knapperne! Nei, nei, han maatte endnu ha Haab om, at Gutten var bjærget.

Men om lidt reiste hun sig i Sengen og slog Hænderne om Hodet. Hun vidste ikke, hvad

hun skulde tro hverken om Enok eller om Gutten. Hun stønned.

Nu satte Enok sig paa Sengkanten hos hende og gav hende mange gode Ord og Kjærtegn. Det, som han sa, var saa lindt og fint og varmt, at hun igjen fanged Haab om Tobias' Redning og Tro paa, at hun havde gjort Enok Uret.

III.

Da Madam Vaage stod op af sin Seng om Morgenen to Dage senere, tog hun paa sig den sorte Kjolen, som hun ellers brugte til Høitid og til Stads. Ansigtet var stilt og roligt, som om det, hun nu gjorde, var vel betænkt.

Enok saa og forstod dette; men han kom ikke med nogen Bemærkning. Saa sent som igaar Kvæld, da de skulde gaa tilsengs, havde han mumlet ud i Luften, at endnu var der Haab om at faa se Gutten igjen.

Men nu klædte hun sig i Sorg alligevel.

Efter Frokosten spurgte han, om de ikke skulde ta en liden Trip; men hun vilde ikke. Han brugte myge Ord og strøg hende paa Ryggen for at faa hende med. Men hun orked ikke, sa hun og saa ham op i det alvorlige Ansigt.

Enok gik en Trip alene. Da han kom hjem, mærked han, at hun havde grædt.

Saa kom Præsten Lange ved Hospitalskirken ind, en Mand med blaa, blide Øine og sølvgraat Haar og sølvgraat Skjæg, som gik i en Krans fra det ene Øret under Hagen og op til det andet. Det syntes, som om Skjægget hang under Hagen med Fæste i hvert Øre. Ansigtet var glatraget og temmelig stort og speiled alt det milde og fredelige og jævne, som hans Sind eied.

Han satte sig ned og talte længe med Enok og Konen om Tobias, som han havde konfirmeret, og som han havde faat kjær. Han følte sig temmelig vis paa, at Tobias i de Timer, han ude paa det aabne Hav omtumledes i Skibsbaaden, havde vendt sig til sin Gud og faat Forvisningen om Naaden; thi Tobias havde eiet det Alvor, som engang maatte føre ham til Gud.

Madam Vaage, som græd, snudde sig og saa hen paa Enok, som om hun vented, han skulde sige Præsten, at Tobias antagelig var bjærget. Men Enok tied og saa ikke paa hende.

Præsten fortsatte:

Hans Forældre havde al Grund til at love og takke, fordi Tobias havde faat flere Timer til Samtale med sin Gud, før han døde; thi ingen

kunde vide, hvordan det var gaat hans Sjæl, om han pludselig var revet bort i Løbet af nogen Minutter. Vendte de sig med aabne Hjærter til Gud, vilde han efterhaanden gjøre deres store Sorg til dyb og varig Glæde.

Igjen snudde Madam Vaage sig og saa hen paa Enok. Men han saa frem for sig med freidigt Alvor. Han havde ingen Ting sagt, siden Præsten kom.

Da Præsten reiste sig for at gaa, gik Enok hen til Skatollet og aabned det. — Rolig og tørt, som om det gjaldt et eller andet Smaatteri, spurgte han:

„Præsten har vel mange syge og arbeidsløse i Menigheden nu under Jul?"

„Aaja, syge og arbeidsløse er der hver Vinter, og idag er jo Kulden kommet for Alvor."

„Værs'god her er fem og tyve Specier, som Præsten faar dele ud, som han finder bedst."

Enok var saa rank, som om han aldrig havde baaret nogen stor Skuffelse paa Nakken. Konen saa op paa ham, som om hun pludselig havde mærket, at det ikke var Enok, som talte. Og hun blev blegere.

Hans Haar og Skjæg var hvidt som en rimet Stubmark; men Hodet holdt han, som da han

var ung, og Stemmen var saa fuld og rund, som den engang havde været. Øinene havde endnu mere Mildhed og Lys end i Ungdommen. Men inde i det milde og lyse blussed der noget, som var nyt og fremmed.

Da Præsten var gaat, blev der ikke sagt noget. Det var, som om Blegheden gjorde Madam Vaagges Ansigt større.

Nu vidste hun sikkert, at Enok havde opgivet Gutten, — nu da han brugte Pengene, som laa og vented paa ham. Gutten var nok opgivet for længe siden af sin Far. Han opgav ham, da han havde læst Telegrammet. Han forstod straks, at der var ingen Udsigt til at bli reddet i aaben Baad midt paa Nordsjøen, naar Veiret var uroligt og havde øget til ren Storm. Men hun var en Nar og en Godfjot, som havde ladet sig overtale af Enok til at tro paa Redning. Enok trøsted sig med Pengene og spared paa Taarerne. Det havde nok sin egen Grund, at han var saa snil mod hende nu om Dagene. Pengene havde nok gjort ham ung og frisk ogsaa.

Harmen mod Manden skjøv Sorgen lidt tilside. Tankerne grov ned i Erindringen og hented frem Bevis paa Bevis for, hvor let han havde taget denne Ulykken.

Den Natten, som nu kom, hørte hun, at Enok laa og vælted sig hid og did — snart vaagen og snart i Søvne. Hvergang han sovned ind, talte han høit om Skuder og Fragter og Penge og om Sigvart Kolstad og Tobias. Han var rent vild, saa hun blev baade ræd og harm. Engang vækked hun ham — og det temmelig ublidt.

„Du ligger og prater om Skuder og Fragter. — Du skulde være færdig med sligt noget nu, synes jeg."

Enok tog ikke feil af det, Stemmen betød, og spurgte haardt:

„Hvorfor det?"

„Du behøver vel ikke at ha noget med Skuder og Fragter at gjøre nu, naar du har arvet Sønnen din."

„Du tror, jeg vil lægge mig for og æde op Skillingerne hans."

„Du kommer ikke til at æde Naadsens Brød nu, — som du var saa ræd for."

Stemmen var ren Haan.

Han reiste sig op, saa han blev liggende og støtte sig paa Albuen. Hun saa, at hans Øine lyste i Mørket. Krigslyst og Overmod tog næsten Mælet fra ham, saa han hakked og stammed.

Det var længe opsparet og længe dæmmet for det, som nu kom:

„Nei, jeg skal ikke ligge og fede mig! Det har aldrig været min Lyst. Derfor er jeg heller aldrig ble't saa trind som du! — Nu skal jeg endelig faa mig en førsteklasses Skude igjen, saa jeg slipper at spolere Tid og Penge paa de sprukne Kasserne, som jeg nu i mange Aar har seilt paa. Jeg skal vise dig og Sigvarten og alle de andre, som har holdt mig for en gammel Tosk, at jeg kan seile og tjene Penge saa flust som nogen anden Skipper. Jeg skal vise dig og Tobias ogsaa, at jeg er ikke den gamle Rørebøtte, det gamle Sjukhuset, som dere har trod. — Og Pengene, jeg laaner af Arven efter Tobias, skal du og Ongerne faa igjen — — hver Smitt og Bitt! Do you understand, Madam?"

Han lod sig falde ned i Sengen, saa han blev liggende paa Ryggen. Hun svarte ikke, fordi hun ikke kunde for bare Skræk og Undren. Om lidt maatte han til at snakke paany. Der var saa meget igjen, som ikke havde faat Afløb endnu.

Trode hun kanske ikke, at han havde forstaat, hvad hun og de andre havde ment om ham. Havde han ikke i de sidste ti Aarene set

baade Jensens i Hull og Petersens i Hamburg bli borte . . . og alle de andre, som trak sig undaf, bare fordi han havde været saa fattig, at han havde maattet figte sig frem paa en ussel Kasse og gjøre lange Reiser med Tab. Han havde baade her og der faat gode Raad om at begi' Sjøen. Men nu naar han fik ordentlig Skude, kom Folk til at beholde de gode Raad for sig selv. — Hoho! — Han skulde klemme dem. Han skulde blaase Næsen af dem, naar han kom. Hun trode som de andre, at han var gammel. Vilde hun staa Buk for ham ... eller Gjeit, saa skulde han springe over hende!

Han lo høit og haardt.

Nei, nu var han blevet Menneske igjen efter alle de onde Aarene! Han var bare seks og seksti endnu. Han havde set en Skipper paa otti, som jumped opover Ledderen saa kvikt, som nogen kunde ønske det. Og skulde han være kleinere! — Han skulde endnu gaa paa Kaltoppen, om det behøvedes! — Hun maatte bare ikke prøve paa at lægge et Halmstraa iveien for ham, naar han skulde ud igjen; for ud skulde han, om hun saa baade peip og gol! Nu vidste hun det!

Han tied. Hun blev liggende med aabne Øine.

Hun hørte Vildskaben inde i ham. Den tvang ham til at vende sig snart til den ene, snart til den andre Siden. En og anden Gang syntes hun, at Uroen steg op i Halsen paa ham, saa det ligesom gurgled og stønned, som om han skulde kvæles.

Langt ud paa Morgenen mumled han:

„Jeg har tilgi't Tobias, at han tænkte smaat om Far sin, endda han, som var Sjømand, skulde ha forstaat, hvad min Modgang stak i.“

Men Dagen efter var han lige saa mild og god mod hende, som han havde været, siden Telegrammet kom. Hun glytted op til hans Øine, naar hun trode, hun kunde gjøre det ubemærket. Inde i den milde og lyse Ild blussed det nye, det fremmede, som hun havde set igaar.

Han fik hende ikke med ud paa en liden Tur. Saa gik han alene. Han kjøbte et nydeligt skotsk Plaid, som han vidste, at hun ønsked sig, eftersom der i det gamle, hun eied, var brændt et stort Hul. Han kjøbte andre Ting ogsaa, og hver Ting var fin og dyr, og alt var til hende.

Jo, nu kunde hun da se, at han vented paa Arv. Hundreder af Kroner var alt gaat. Han var ude og saa sig om efter ny Skude, forstod hun. Og han skrev Forretningsbreve og andre Breve

ogsaa. Han skrev og inviterte Emilie og alle hendes til at komme paa Julebesøg, og han sad saa rank som et Talglys, mens han skrev. Sent og tidlig var han paa Farten; men Farten var rolig og værdig og bred. Og Ilden i Øinene slukked ikke et Sekund.

Hun sa ikke stort og viste ingen synderlig Glæde, naar han kom med sine Gaver og store Indkjøb. Det var, som om Tobias var blevet ofret til Fordel for sine fattige Forældre. Hun vilde aldrig kunne leve i Herlighed og Glæde for disse Penge, følte hun.

Efterhvert som Dagene gik, og hun gjorde sig fortrolig med, at Tobias var død, fik hun alt det nye kjært, det nye Kjoletøiet og Plaidet og den fine Kaaben. Husmoderen saa med et Slags Stolthed paa den store Julesteg og paa den deilige Persesylten. Hun blev vemodig glad, naar hun tænkte paa, at Emilie og hendes Mand og to Barn skulde komme og bo hos hende og Enok hele Julen. Gudskelov, at hun havde mange Barn igjen endnu. Og dem fik hun nok beholde. Og stakkars Tobias havde det godt der han var. Saa kjærlig en Søn havde Vorherre nok Plads for i Himlen.

Hun blev med Enok ud de sidste Dage før

Jul og gjorde Indkjøb. Gaderne yred af Mennesker. Og Butikerne var fulde. Der var hvid Sne og pen Frost — slig som det skal være, naar Julen er meget nær.

Folk saa paa hende. Næsten alle saa paa hende og paa Enok; for hele Byen kjendte deres Ulykke. Aviserne havde skrevet om den. Nysgjerrighed og Medlidenhed og endogsaa Beundring mærked hun omkring sig. Og mange snakked til hende om den store Sorg, hun trykkedes af i denne Tid; for alle saa Sorgen, eftersom hun gik i ny sort Dragt med stort, sort Slør, som naade langt nedover Ryggen.

Somme Gange hørte hun, hvordan Hjærtet slog stærkt i Brystet. Men hun vidste næppe, at det var af Stolthed og Glæde. Folk var saa venlige og respektfulde. De var pludselig blevet omtrent som i gamle Dage mod Enok og hende, og det gjorde hende saa godt.

Nu forstod hun, hvor mange gode Aar hun og Enok havde igjen at leve i — sammen med Barn og Barnebarn og omgivet af Agtelse og Hensynsfuldhed. Enok vilde gjøre nogen heldige Reiser med en førsteklasses Skude og tjene en Del Penge. Og saa slog han sig tilro hjemme. — Gudskelov, saa skulde da deres Liv ordne

sig til det gode igjen, som hun havde ventet paa i saa mange Aar. Men det var besynderligt, at Enok, som var saa god mod hende, kunde være saa stiv og stor paa det mod Folk, som viste ham Venlighed. Det var bare saa vidt, at han løfted paa Hatten, naar Sigvart Kolstad hilste. Helst vendte han Folk Ryggen. — Men han havde fremdeles saa vanskeligt for at ta Verden paa den rette Maaden, endda det nu var tydeligt nok, syntes hun, at Medgangen var kommet.

Dagen før Juleaften sad hun og hvilte ud efter en Tur i Butikerne. Hun havde saa vidt faat Tøiet af. Enok sad i Spisestuen og skrev. Noterte formodentlig Dagens Udgifter, som ikke var saa ganske smaa.

Hun reiste sig for at gaa ud i Kjøkkenet. Da kom Telegrafbudet ind. Idet hun fik Øie paa Manden i Uniformen, fløi der et langt Sting af Angst gjennem hende: Tobias leved!

Tobias leved, og Livet skulde bli for hende og Enok, slig som det havde været i de onde Aarene. Kanske endda værre. Enok skulde bli endda fattigere, endda tristere.

Men dette lange Sting var bare en Forløber for den stærke Glæde, som kasted hende ned

paa en Stol, saasnart hun havde brukket Telegrammet og læst Underskriften: Tobias.

Hun læste ikke straks det lange Telegram fra Dover, som fortalte, at han samme Dag, som han gik i Baaden, var blevet reddet, og at det Seilskib, som havde taget ham og hans Folk ombord, var drevet henimod England. Saa var Stormen sprunget om og havde drevet dem helt op mod Norge, da de maatte vende igjen, fordi Stormen atter tog en ny Retning.

Hun bare ropte:

„Enok! Enok!"

Og da han kom ind fra Spisestuen:

„Han lever! Tobias lever!"

Men nu kom hun hurtig op af Stolen; for Enok blev hvid og straks efter graa i Ansigtet.

„Enok!" Hun blev ræd ham.

„Hvad skriger du for, Kjærring!" Stemmen var haard og kold som Flint og puffed hende væk. Saa strøg han ud af Huset.

Han kom ikke igjen før sent paa Kvælden.

Næste Morgen stod han ikke op. Da Madam Vaage spurgte, om han var klein, svarte han: „Træt." Og forøvrigt smald der ikke et Ord i ham.

Men nu undred hun sig over, at Enok kunde

ha sat sig i Hodet som noget aldeles sikkert, at Tobias var gaat under. Der hændte jo saa meget underligt paa Sjøen, at en saa gammel og erfaren Sjømand som Enok skulde ha set Tiden an, før han opgav Gutten. Nu vidste hun sikkert, at mere end én Gang var den Tanken faret i hende: Kanske Tobias lever alligevel! Men saa var Tanken forsvundet saa fort, den var kommet.

Der blev sendt Afbud til Julegjæsterne.

Mellem Jul og Nytaar kom Tobias og bode hjemme i nogen Dage, inden han gik ud med et nyt Dampskib, som hans Rederi imidlertid havde kjøbt. Madam Vaage og Tobias havde lange Samtaler i Enrum. Men til Faderen talte han ikke om andet end ligegyldige Ting; for Enok, som fremdeles laa i sin Seng bleg og uden et Ord, trængte vist til Ro.

Først ud paa Nytaaret stod Enok op. Nu var han endnu mere duknakket og gammel, end før han arved Tobias. Kroppen havde en Magerhed, som den før ikke havde kjendt. Han snakked ikke om at reise ud mere. Han spurgte ikke om, hvor Konen fik Penge fra til Mad og de øvrige Fornødenheder. De sidste Kontanter, han havde eiet, var gaaet med i de to—tre Uger

han var velhavende. Han spiste og drak det lille, han trængte, men takked aldrig. Han gik sine Ture alene eller sammen med Konen og støtted sig til en Stok; men naar de ude paa Moloen saa en Skude for fulde Seil, vendte han om, eller han satte sig paa en Tømmerstok, saaledes at han ikke saa Skuden. Madam Vaage var stille og næsten lykkelig. Endelig havde han da givet sig over. Nu tænkte han nok ikke mere paa Skuder og Fragter og Reiser. Kanske fik han lidt af Humøret sit igjen, naar en Tid først var gaat. Og fik han ikke lidt af sit Humør igjen, maatte hun være glad alligevel. Vistnok spiste de Naadsens Brød; men det var da ikke hos nogen anden end Tobias . . . Gutten. Saa hun maatte nok sige, at Vorherre havde vendt alt til det gode for dem.

Hun skrev Breve til Tobias, saaledes som hun pleied at gjøre før. Men Enok skrev aldrig et Ord. Og han bad aldrig om at faa se det, hun skrev. Han bad hende ikke engang om at hilse Gutten, og hun spurgte ikke, om hun skulde hilse ham fra Far. Men hun gjorde det alligevel.

Han aabned aldrig et Brev. Kom der en sjælden Gang et til Enok, sa han til Konen:

„Læs det, du," endda hans Øine var gode.

Han læste ikke Aviser heller, — ikke engang Skibsefterretninger. Han røgte Tobak og drev og tied og sov.

Han blev liggende syg nogen faa Dage. Da han igjen steg op for at gaa en Tur, maatte han sende Konen afsted for at kjøbe en Stok til. Fra nu af gik han bestandig med to Stokke. Han holdt ofte til i Kirkehaven, som laa i Nærheden af hans Hjem. Nu var Sommeren kommet, og her i Haven omkring den lille, hvide Kirken var der ingen Fare ved at færdes — ikke engang for dem, som var saa klein tilfods som Enok.

Et Aars Tid senere begyndte han at gaa i Barndommen, syntes Madam Vaage.

Paa fine Sommerdage sad han ude paa Gaardspladsen, som havde en bitte liden Have — ikke større end et Spisebord, og laved Skuder. Om Vinteren, eller naar Veiret var daarligt, laved han dem inde i Soveværelset, som blev et helt lidet Værksted.

Han havde bestandig været flink med sine Hænder. Da Gutterne endnu var smaa, og han laa paa Havet, havde han lavet Skuder og hele Fuldriggere, som han tog med sig hjem og forærte Gutterne.

Nu optog hans skjælvende Hænder dette Arbeide. Gik det end langsomt, — færdigt blev det alligevel. Hans Tanker og Drømme snode sig paa en forunderlig seig Maade fast til disse Skrog og disse Rigge, hvor ingen Ting mangled den Dag, da Skuden var færdig til at gaa af Stabelen.

Efterhvert som han ældedes, blev hans Arbeider til store Skuder, som gik fuldlastet eller balastet over Havene til de Pladser, som han saa ofte havde besøgt. Han var baade den store, korresponderende Reder og Kaptein. Han var ogsaa Skibsbygger og Besigtigelsesmand.

Han naade paa sine gamle Dage alt det, han i sin Ungdom og Manddom havde drømt om og stræbt efter. Og endda mere.

Han havde bestandig Held med sig, og Skuderne var saa hurtigseilende og saa tætte, at de bestandig gjorde hurtig Reis. Han stilled dem op ude i Haven, naar Veiret var fint. Ellers holdt de til i Soveværelset. Var han gaat en Tur i Kirkehaven og vendte hjemover, var det for at se, om nogen af Skudene var kommet ind paa Reden.

Han blev mildere og mere snaksom, efterat han var begyndt som Skibsreder og havde sligt

Held med sig, saa han blev en rig Mand, — den første paa Stedet.

Han var taalmodig med Hanna, og Tobias havde han for længe siden tilgivet alt. Gutten kunde ikke slaa sig tilro paa Landjorden, Stakkar, fordi han ikke havde Penge nok til at begynde som Reder, men maatte ligge ude paa Svalken baade Sommer og Vinter. Det endte vel en Dag med, at han maatte hjælpe Gutten ivei paa Landjorden.

— — —

Saaledes gik det til, at gamle Skipper Enok Vaage slap det, som han havde frygtet saa for — at spise Naadsens Brød hos sine Barn.

MADAME MARLOT

I

Hun bode oppe paa Batignolles i Paris. Hun havde tre smaa Værelser ud mod en liden Gaardsplads, hvor der et Par Timer om Dag kom Sol. Udenfor Gaardspladsen laa Gaden, som var trang og halvmørk og travl og bebodes af Smaafolk. Og nær op til den laa andre, som ogsaa var trange og halvmørke og travle og bebodes af Smaafolk.

Madame Marlot var ude hele Dagen fra Frokosttiden af for at fortjene sit Brød. Nu var hun femti Aar og endnu meget vakker. Hun løb ned fra det ene Omnibustag og op paa det andet snart hist, snart her i det store Paris, mens hun var paa Vei fra og til sine forskjellige Gjøremaal. Hun gav Timer i Fransk, helst for Udlændinge, og Undervisning i Pianospil, helst for Nybegyndere. For en blind Dame læste hun

høit en halv Time hver Dag. Og to Aftener om Ugen spilled hun Piano ved et Dansekursus.

„For jeg har i min Ungdom faat en meget god Opdragelse. Det er min eneste Arv foruden et pletfrit Familienavn."

I Toulouse leved to Søstre af hende, som drev en Pensionatskole for unge Piger. Hendes Far havde været lærd og Lærer, fortalte hun, men fattig som alle, som lever for Idéen. Han fik fire Døtre, hvoraf Vorherre tog den ene i hendes Barndom for at spare hende for Livet. De andre blev Lærerinder, idet de fulgte de Anlæg, som de havde arvet efter sin høitbegavede Far.

Hun havde én Logerende, en gammel Dame fra Provinsen, Madame Dupont, født i Sachsen og gift i Frankrige. De sidste tyve Aar havde Madame Dupont været Enke og bod i Paris. Hendes Midler var akkurat saa store, at hun og hendes gamle Hund, Jeanne, kunde leve af dem, naar hun aldrig brugte Sporvogn og ikke drak mere end én stor Kop The om Dag.

De to Damer var Veninder — som Regel. Naar Madame Marlot om Kvælden kom hjem fra sine mange Gjøremaal, gik hun ofte ind til hende, efterat hun havde spist en sen Middag

sammen med sin Datter, sit eneste Barn, Françoise.

„Hvad nyt?“ siger Madame Dupont en Kvæld ud paa Nytaaret. Tyk og tung og faamælt er hun, gaar sjælden ud og forlader endog nødig den Stolen, hun sidder i, for at gaa over Gulvet. Men hun vil gjærne høre paa, at Madame Marlot fortæller; for hun har ingen anden Omgang og kommer ingen Steder. Hendes Øienlaag er meget tunge, og det ser ud, som om hun sover, naar hun sidder og lytter. Men skal hun sige noget, løfter hun bitte lidt paa Øienlaagene, og da er det, som om hun saavidt vaagner. Blir hun ivrig eller bevæget, da løfter hun dem høiere op.

„Jeg har set ham,“ svarer Madame Marlot og sætter sig.

„Hvem?“

„Hvem?“ Madame Marlot ler kort, som om hun finder det komisk af Veninden at spørge om dette.

„Ham naturligvis. Herr Marlot.“

„Aa! Ja naturligvis. Deres Mand.“

„Han gik mig forbi paa Hjørnet af Rue des Saints Pères og Boulevard Saints Germains.“

„Hvor besynderligt," mumler Madame Dupont. „Sa han noget?"

„Sa noget?" Madame Marlot støder igjen frem en liden kort Latter. „Han er jo saa nærsynt. Og har ikke set mig ind i Ansigtet paa ti Aar. Det var dengang akkurat to Aar, siden vi blev skilt."

Madame Dupont løfter lidt paa Øienlaagene.

„Men om han havde set Dem?"

„Om han havde set mig?"

„Kanske havde han snakket til Dem."

Det ved Madame Dupont meget godt, at Herr Marlot ikke havde gjort; men hun siger sligt noget, fordi hun vil sætte det Indre hos Veninden i Ophidselse for at faa høre hende fortælle. Hun kjender Madame Marlots Ægteskabshistorie nøie. Hun faar den fortalt af hendes egen Mund — kanske én Gang hvert andet Aar. Oftere hænder det nemlig ikke, at Madame Marlot møder sin forhenværende Ægtemand paa Gaden.

„Langt fra! Han havde ikke talt til mig. Kanske havde han sendt et Skjældsord efter mig. Den Bandit!"

Men endnu kommer ikke Madame Marlot paa

Glid, og derfor maa den anden anstrænge Øienlaagene sine igjen, løfte lidt paa dem.

„Det kan De ikke være vis paa. Han er jo Far for Deres Barn. — De har vel engang holdt lidt af ham, Madame!"

Det traf.

„Holdt lidt af ham!" roper hun og ler — akkurat som for et Par Aar siden, da hun sidste Gang hørte denne Bemærkning af Madame Dupont. „— Af ham! — En Schweitzer! Nei, det forstaar De nok! En Mand, som stod saa langt under mig i Dannelse! — Og jeg, som er fransk! Nei, det kan ikke være Deres Mening, bedste Veninde. Nei, ser De, jeg var jo ble't seks og tyve Aar. Jeg var fattig og hæderlig. Og mine Forældre var døde. I Provinsen havde jeg væ-Guvernante hos en meget stor Familie, som De ved, og jeg vilde til Paris for at gjøre min Lykke; for hvad kan det bli til i de smaa Forhold. Jeg slog mig ned i hans Pension, som jeg tilstaar var af første Klasse. Jeg gav Timer i Sprog og Musik. Der var mange Udlændinge, og store Penge tjente jeg og havde det udmærket. Men hans Kone var netop død. Og De ved, en Pension har vanskelig for at holde sig oppe, naar der mangler en god Værtinde, og den Sø-

ster, som han havde faat i Huset, var for dum. Jeg siger Dem: for dum, Madame Dupont. Herr Marlot blev jo snart forelsket opover begge Øren i mig. Men De forstaar, at jeg havde mine Betænkeligheder. Han var Schweitzer og Enkemand og havde en liden Datter, var ikke formuende og ikke dannet, endda han jo forsøgte saa godt han kunde at skjule sin Mangel paa virkelig Dannelse. Men jeg har jo bestandig havt et skarpt Blik, og jeg forstod naturligvis straks, hvem jeg havde den Ære at tale med. — Jeg gav ham Kurven. Simpelthen, Madame Dupont. Flyttet burde jeg jo ha gjort. Men jeg kunde ikke forlade mine Elever. De fleste af dem var dannet og formuende. Og jeg var en fattig Pige. Men saa begyndte hans Søster at bli for rebelsk; for hun trode jo, at jeg saa gjærne vilde ægte ham for at bli Værtinde ha, ha, ha! Og saa var det jo ham, som vilde ægte mig, fordi han ikke kunde leve uden mig, som han sa. Og desuden indsaa han, at jeg vilde bli en udmærket Værtinde paa Grund af min Musik og den gode Opdragelse, jeg havde faat. Naa, for at bli kvit denne Søster, som gjorde mig Livet saa surt, og for ikke at staa saa alene i Verden forbarmed jeg mig over ham. Jeg gjorde

den største Dumhed, som jeg i mit Liv har gjort, den eneste, Madame Dupont. Jeg gifted mig med ham."

Det gik i en Dør.

„Tys," sa Madame Marlot. „Jeg vilde nødig, at Françoise skulde høre dette, endda hun nok har faat føle, hvad Slags Far hun har."

Françoise havde bare et lidet Ærinde ud i Kjøkkenet og gik straks ind igjen.

Madame Dupont behøved ikke at minde Veninden om Fortsættelsen af Historien. Den kom straks, som om Madame Marlot selv var spændt paa den, — og det var hun ogsaa.

„Men næppe var vi gift, før Herr Marlot viste mig sin sande Karakter. Tirre mig gjorde han saa ofte han kunde. Jeg arbeided, mens han spadserte. Vi havde ikke været gift i fjorten Dage, før han optog sine gamle Vaner, som han i sin Enkemandsstand havde maattet la hvile. Han gik paa Kafé hver Aften; han spilled og hørte paa Historier og sladred. Og saa tirred han mig; for han var misundelig paa min gode Familie og min Dannelse. Og paastod, at jeg brugte for mange Penge. Hvad! Jeg var ham for dyr. Som om jeg ikke gjorde Ret for de

Penge, jeg brugte. — Og selv om det nu skulde ha kostet ham nogen Francs at ha en dannet Kone, skulde det været for meget? De fornemme Pensionærer saa ham over Hodet. De henvendte sig først og fremst til mig, som om dette var den selvfølgeligste Sag af Verden. — Ingen af os havde jo drømt om, at vi skulde faa noget Barn; for vi tjente jo ikke mere, end vi selv trængte. Pensionat er, som De ved, en lidet lønnende Forretning, og han havde ingen Formue. Han havde ikke engang lagt op én Centime til Medgift til sin lille Datter, som alt var fire Aar. Hvad synes De, Madame Dupont! — Ikke én Centime! — Men da vi havde været gift noget over ét Aar, begyndte hans Kafékamerater at tirre ham med, at han ikke var Mand for at faa et Barn til. Hvad! Og den Nar ærgred sig over disse Stiklerier. Denne simple Bande Mennesker kom aldrig i vort Hus. Dèr passed den aldeles ikke. Han traf den bare i Kaféen. Kunde han ikke ha trukket sig tilbage, saa havde han sluppet disse Stiklerier. Men nei, det kunde han ikke. Han gik heller hen og fik et Barn! Som om det var noget Kunststykke! — Og det et Pigebarn! Men han tænkte ikke paa, hvor han skulde skaffe Medgift fra. Men

det er jo ogsaa en lidt mere besværlig Affære end at skaffe Barnet. Se nu til, om han kan faa hende gift! Tror De, han gjør saa meget som at gaa over Gaden for at faa hende gift? Nej, blir hun gift, saa er det jeg, som har sørget for det. — Naa, det var Synd at sige, at vi var lykkelige; for han tirred mig. Aa, hvor han tirred mig! Saasnart jeg bebreided ham det allermindste, saa begyndte han at tirre mig. Og jeg havde jo, som De nok forstaar, meget at bebreide ham. Men skilles vilde jeg ikke for mit Barns Skyld. Trods alt vilde jeg holde ud, endda han drev mig til Fortvilelse ved sin slette Opførsel. — Og saa feig, som han var! Da der skulde gjøres Udfald mod Preusserne for at drive dem bort fra Byen, mumled han en Dag noget om, at han tænkte paa at melde sig som frivillig; for han var jo Schweitzer og derfor ikke indkaldt som saa mange andre. Da rakte jeg ham Haanden. ‚Jaque,‘ sagde jeg, ‚melder du dig og gaar mod Preusserne, saa skal jeg tilgi dig alt det onde, du har gjort mig. Og falder du, saa skal Mindet om dig være en hellig og evig brændende Flamme i mit franske Bryst.‘ — Men da vilde han ikke! Han havde straks betænkt sig. Og saa skjød han Skylden for sin

Feighed over paa de opflammende Ord, jeg havde sagt ham. Se slig var han, den Usling! Naa! Men saa kom Katastrofen, Madame Dupont. Jeg forløb mig. Den første og eneste Gang i mit Liv. En Morgen tirred han mig, saa mit franske Blod kom i Kog over denne den usleste af alle Schweitzere. Jeg greb Støvleknægten og slynged efter ham. Hvorfor netop Støvleknægten? Jo, for jeg havde et Øieblik forud snublet over den. Den var nærmest for Haanden. Havde jeg havt større Held med mig, havde kanske Fyrstikæsken været nærmest for Haanden, og saa havde jeg slynget den. Støvleknægten traf ham uheldigvis midt i Panden. Han blødte og løb ud efter to Vidner. Og to Uger efter var vi skilt! Han blev skilt uden nogen Forpligtelse mod mig. Alle Rettigheder fik han. Og jeg, som havde havt saa meget mere Grund til at bli skilt fra ham end han fra mig! For han havde uægte Børn i hvert Kvarter i Paris. Det var bare Beviserne, som jeg mangled. — Men nu greb han Lejligheden til at bli skilt fra mig. Jeg havde bestandig været ham for dyr. Og han, som havde gaat paa Kafé hver Aften! — — Han havde straks en ny Værtinde færdig for sin Pension, en Søster af sin for-

rige Kone. Jeg gjorde ham nok en stor Tjeneste med den Støvleknægt. — Dette var min eneste Forløbelse, som jeg siger Dem, Madame, og den profiterte han af. En fin Mand ha, ha, ha! — Og jeg, som havde været ham tro som Guld, Madame Dupont. Han betænkte sig ikke et Øieblik paa Skilsmisse, endda han maatte vide, hvor han paa den Maade gjorde det vanskelig for Françoise at bli gift. Jeg har set det de to Gange, jeg har lavet Ægteskabsplaner for Françoise. Saasnart man hører, at hendes Far lever, men ikke bor sammen med hendes Mor — naa! Jo Tak, det kjender vi, Madame Dupont."

Hun sukked og tied og blev siddende i Eftertanke. Underlæben skjød sig frem. I disse Øieblikke var den stor, fyldt med Trods, Fortrydelse og Bitterhed. Hun reiste sig som for at gaa, men drev lidt omkring og standsed.

„Værst er det for Françoise. Hende er det gaat udover. Hun har ingen Medgift. — Hvordan skal det gaa hende engang, naar jeg er forbi. — Min stakkars Françoise!"

Der blev stilt en liden Stund. Det saa ud, om hun tænkte paa noget, som hun ikke vilde udtale. Om lidt sa hun: „Og jeg som havde været ham tro som Guld." — Og lidt senere:

„Det har man for sin Troskab, Madame Dupont."

„Ja," mumled Veninden, som nu ikke gad løfte paa Øienlaagene. Nu havde hun faat Historien. Hun vented ikke noget mere, som kunde interessere hende; for nu var Madame Marlot blevet melankolsk og ogsaa træt. Hun vidste, at nu var ikke Madame Marlot morsom længer iaften.

Madame Dupont havde aldrig noget at fortælle. Hun brugte sine Ord til at lokke den anden til at fortælle. Hun syntes aldrig at ha Trang til at gi en Historie igjen for alle dem, hun fik.

„Godaften, Madame Dupont."

„Godaften, Madame Marlot."

Hun gik ind i de to Værelser, som hun og Datteren havde for sig selv. Françoise sad bøiet over Linsøm. Den skulde ikke være til hende selv. I to, tre Aar havde hun allerede havt alt Linsøm til sit Udstyr færdigt. Madame Marlot mente, at det var bedst, at det var færdigt; for naar man skulde gifte sig, blev der jo nok af Udgifter alligevel. — Nei, Françoise syde finere Linsøm for et Firma, naar hun ikke havde et Arbeide, som var lettere

og mere lønnende. Hun havde ogsaa været Vikar paa en Pigeskole en Tid.

En slank Pige var hun, lidt bleg af at sidde saa meget stille. En alvorlig Pige var hun ogsaa; for hun havde tidlig lært at forstaa, at Livet var saare vanskeligt. I sin Barndom havde hun havt Friplads i en udmærket Pigeskole, hvor alle hendes Klassekammerater var velhavende Smaaborgerdøtre, som i Tolv- Trettenaarsalderen blev taget ud af Skolen og sendt til en Klosterpension.

Françoise var ikke pen; men i Pandens og Øinenes Alvor var der Venlighed og god Forstand. Moderen sa, at hendes største Svaghed var hendes Faamælthed. Hun talte næsten ikke, uden at hun var oprømt.

Madame Marlot og Françoise havde engang været paa en Foreningsfest med Dans. Billetter havde de faat af en engelsk Dame, en Elev. Da de kom hjem, sa Madame Marlot:

„Du var sød iaften, Françoise. Og du dansed med virkelig Holdning. Det var rigtig heldigt, at jeg kjendte saa mange af disse Englændere. Og at Miss Thomson kom. Men du misted Holdningen, saasnart Dansen var over. Du kan ikke gaa over et Gulv. Du var altfor ung det Aar, du

bode hos Tanterne i Toulouse. Og du har ingen Ting lært af det, man maa kunne for at gjøre Virkning i den store Verden."

Madame Marlot blev uvilkaarlig rankere af Stolthed over alt det, hun vidste om Livet i den store Verden. —

— Da hun var kommet ind fra Madame Dupont ikvæld, gik hun hen og strøg Datteren over Haaret.

„Hvil dig nu, kjære Françoise."

Datteren saa op. Hun forstod, der maatte ha hændt Mor noget; for hun hørte, at der gik Bølger inde i hende. Moderen kyssed hende paa Panden.

„Læg Sytøiet bort. Nu er det en Time, siden vi spiste. Nu tar vi os lidt The. Middagen var lidt tynd idag."

Françoise la straks Tøiet bort. Hun var ingen flittig Arbeider. Men det skulde hun heller ikke være, sa Moderen. Det blev man bleg af. Og Françoise skulde se frisk ud, — hun, som skulde gifte sig. Og desuden: Saalænge Moderen kunde arbeide, skulde Datteren sandelig ikke slide. Den Tid kom nok snart alligevel, at Françoise skulde ligge i Sælen.

Madame Marlot gav sig til at stelle med den

lille Themaskinen, som om det var selvfølgeligt, at Françoise ikke skulde umage sig.

„Hvordan har du havt det idag, Mama?“

„Udmærket, Barnet mit.“

Françoise saa lidt prøvende paa hende.

„Drik, søde Françoise, og spis mange Kjæks. Det har du godt af.“

Og saa bøied hun sig frem over Bordet og strøg Datteren paa Haanden.

„Hvad kan der ha hændt hende idag,“ tænkte Françoise igjen. Af lang Erfaring vidste hun, at Mor var mest øm mod hende, naar der var hændt noget, enten det var noget glædeligt eller trist. Bestandig skulde Bevægelsen gaa ud over hende og bestandig bli omsat i Ømhed.

Og mens hun sad her og saa og følte Moderens Ømhed og Hemmelighedsfuldhed, tænkte hun:

„Hvis jeg kunde bli gift, vilde ikke Mama ha saa mange Hemmeligheder for mig! Da vilde hun betro mig alle sine Sorger og Bekymringer. — Aa, hvor det maatte være deiligt, at nogen var fortrolig mod mig. Og mest deiligt vilde det være, om Mama var det.“

II.

Madame Marlot havde det travlt, enten hun var hjemme eller ude. Fra hun steg ud af sin Seng om Morgenen, til hun spiste Frokost ved Tolvtiden, arbeided hun i Morgenkjole og med opbrættede Ærmer og uden at ta Papillotterne ud af Haaret. Haartoppen midt oppe paa Hodet var ikke større end en Valnød, og den var stadig gjennemboret af et halvt Dusin sorte Haarnaale, som stritted ynkelig til alle Kanter. Men naar hun i fuld Puds ilte ud efter Frokost, var den stor og ungdommelig svulmende.

Hun skjød en rask Fart. Var hendes Indtægtskilder end smaa, saa opveiedes dette for en Del af, at de var saa mange. Men hver liden Kilde kræved Tid af hende. Den første maatte ikke forsømmes for den andens Skyld, og den tredje ikke af Hensyn til den fjerde. Hun la næsten ikke Mærke til, at Dagen havde Morgen, Middag

og Aften. Hver Elev, hun traadte ind hos optoges hun af — den Stund hun var sammen med Eleven. Hun lytted til Historier og Oplevelser og fortalte selv Historier og Oplevelser; thi hver Dag opleved hun noget. Hun saa nye Toiletter, hørte om Fester, fik flygtige Indblik i nye Familier og i forskjellige Nationaliteter.

Sin lille Timetabel for Ugen havde hun slaat op paa Væggen hjemme. Den var hendes Almanak. Naar hun en Dag paa Gaden hørte Avissælgerne rope om et stort Ulykkestilfælde eller en voldsom Skandale, spenderte hun paa sig fem Centimes til en Avis. Og mangen Gang undredes hun over Datoen paa Avisen. Led det alt saa langt ud i Maaneden? Hun havde bare at ha klart for sig, hvilken Dag i Ugen det var idag for at kunne passe sine Elever. Datoen kom det ikke saa nøie an paa.

Hun læste Avisen igjennem paa Omnibustaget, mens hun skumpledes afsted, la den derpaa pent sammen og stak den ned i sin lille Haandvæske; for Françoise vilde kanske ogsaa opkvikkes ved at læse om den nyeste Begivenhed. Og saa kunde hun selv gaa ind til Madame Dupont iaften og læse lidt høit for hende en liden Stund.

Det hændte jo en og anden Gang, at der kom til et lidet Sammenstød mellem de to Damer. Madame Marlot havde endog to Gange forladt hende i stor Vrede, efterat hun først havde kastet Ordet Prøisserinde fra sig. Og den anden havde spærret Øienlaagene op saa pas, at baade det hvide og det blaa blev synligt for hver den, som vilde se paa det, og hun havde hvislet:

„Jeg er Sachserinde, Madame. Det ved De. Og jeg flytter om fjorten Dage!"

Efter et sligt Sammenstød havde Madame Marlot bestandig Trang til at kjøbe en Avis. Hun kjøbte den aldrig dyrere end til fem Centimes. Det var jo ogsaa nok for en Avis; for der stod jo omtrent det samme i dem, som kosted femten. Efter et sligt Sammenstød havde hun ogsaa Trang til at kjøbe en liden Buket Violer af en Gadesælger, en til ti Centimes. Om Kvælden, efterat hun havde spist Middag, gik hun ind til Madame Dupont med Avisen og Buketten.

Hun vidste jo, at hendes Veninde havde det saa ensomt, sa hun, og det vilde kanske være opkvikkende at lugte lidt til nogen Violer og høre det nyeste, det allernyeste, som var hændt i Paris.

Og det viste sig bestandig, at Madame Dupont var enig med hende. Hun takked rørt for Violerne; for nu slap hun jo at flytte, og hun satte sig endnu bredere tilrette, end hun pleied, for at høre, at Madame Marlot læste. Naar Madame Marlot var færdig og skulde gaa, takked hun nok engang for Violerne, mens hun løfted Øienlaagene adskillig høit. Da fløi den anden lige paa hende og smasked hende paa begge hendes Kinder; for nu blev der jo ikke nogen Flytning.

„Godnat kjære Madame Dupont, bedste Veninde!"

„Godnat, søde Madame Marlot, yndigste Veninde!"

Men disse Ekstraudgifter førte hun aldrig ind i nogen Bog ligesaa lidt som de almindelige. Det var saa vanskeligt at faa Tid til at holde Regnskab. Og desuden gik der jo det samme til, enten man førte Regnskab eller ikke. Regnskab var noget for dem, som havde saa mange Penge, at de havde vanskeligt for at holde Greie paa dem.

Madame Marlot havde det saa travlt, at hun neppe husked, hvilken Aarstid hun saa omkring sig. Med Sommeren var det en Undtagelse; for

det var jo den døde Sæson, og da minded Pengemangelen hende for ofte om, hvilken Aarstid det var. Bare Vinteren snart kom, tænkte hun. — Og saa kunde det jo hænde, at hun en enkelt Vaardag fra Omnibustaget pludselig kunde bli opmærksom paa, at Veiret var saa varmt, at Solen skinned, og at Luften var ny. Da kunde der gaa en Strøm af Lyst gjennem hende som gjennem hele Paris, men ogsaa en halvklar Skræk: nu reiser vist alle mine Elever snart sin Vei. Hun maatte se sig om og opdaged, at alt det, hun saa, var nyt. Alle Lyd var nye, hvert Skrig. Og saa var her virkelig varmt. Omnibushestene havde faat Stormandsgalskab og trode vist, at de var Artilleriheste, at det var Kanoner og ikke Omnibusser, de trak. Droschehestene dansed saa kokette bortover Gaden og indbildte sig, at det var lette, fine Cabriolets, de var forspændt.

Paa en saadan Dag fandt hun et Brev fra sin Søster Nanette, da hun kom hjem om Kvælden.

Søstrene havde en Mand til hendes Françoise.

En Mand! En Mand til hendes Françoise!

Madame Marlot jog Brevet igjennem. Det skalv i hendes Hænder, og hun fik alvorlig Hjertebanken af Glæde.

Det var en ung Enkemand, fire og tredive Aar gammel, havde to smaa sunde Barn, var Lærer ved Søstrenes Pigeskole og en Ordensmand.

Ellers stod der ikke et Ord om ham. Men Herregud, det var jo ogsaa nok.

Hun styrted afsted til Madame Duponts Dør, men tog sig i det, saa at hun kom rolig og værdig ind til hende. Men sin voldsomme Glæde kunde hun ikke gi et roligt Afløb, endda hun gjorde sig Flid.

„Madame Dupont . . . godaften, kjæreste Veninde! Gratulerer mig! Min Françoise er ble't forlovet!“

„Nei, hvad siger De!“ ropte Madame Dupont saa alvorlig overrasket, at hun løfted Øienlaagene høit nok til, at baade det blaa og det hvide blev synligt for hver dem, som vilde se paa det.

„Ja endelig! En ung Enkemand paa fire og tredive Aar med to sunde, deilige Børn. En Mand af den allerhøieste Dannelse og tilhørende en bekjendt og ansét Familie i Toulouse. Hvor heldig for min Françoise, at han har den Alder og er Enkemand. For Françoise med hendes tre og tyve og med hendes dybe Alvor og be-

tydelige Udvikling passer det netop, at han er af sat Alder og har prøvet Ægteskabet før ..."

Madame Dupont, som saa ofte havde hørt af hende, at en Enkemand skulde der endnu ikke paa mange Aar være Tale om for Françoise, kunde ikke stagge sig. Hun maatte kræmte; men det hørte ikke den anden, fordi det fossed af Glæde i hende, og hun talte uden Ophør.

For Tiden bode Françoise paa Landet hos en rig Vinhandlerenke, Madame Guilbert, som hun gik tilhaande; for Madame var lam i Benene. Og hun vilde bare ha Hjælp af en ung, dannet Pige, — havde Madame Marlot fortalt.

„Ja nu blir det at skrive til Madame Guilbert og sætte hende ind i, hvor absolut nødvendigt det er for Françoise at slippe fri, forat hun kan besøge sine Tanter og sin Forlovede i Toulouse. — De kan tro, det blir ikke let for Madame Guilbert at slippe Françoise; for hun har faat hende saa kjær og behandler hende næsten som en Datter i Huset."

Madame Dupont tied og kneb Øinene omtrent helt igjen, og nu kræmted hun for anden Gang. Françoise havde i Søndags været hjemme paa Besøg, og da havde Madame Dupont tilfældigvis snakket med hende paa Tomandshaand. Som

sædvanligt havde Françoise snakket lidet, men nok til, at Madame Dupont forstod, at hverken hendes Stilling eller Madame Guilbert var behagelige.

Men da der blev kræmtet for anden Gang, gjorde Madame Marlot en Pause, som betød: „Hvad behager?“ Og Veninden blev ængstelig for, at der skulde ske noget, og sa ilsomt:

„Fortæl, søde Veninde. Jeg hører.“

Madame Marlot havde forstaat nok. Hendes Værdighed blev tung som Bly.

„Nei, min kjære, nu maa jeg nok ind og skrive til min Françoise.“

Og saa gik hun. Men da hun vel var inde hos sig selv, mumled hun temmelig høit:

„Hun misunder mig min Lykke, den gamle Heksen! Hun har aldrig havt Raad til at skaffe sig et Barn. Høh! Og endda har hun og hendes Blikkenslagermester ikke kunnet skrabe sammen mere, end at hun saavidt ikke sulter ihjæl. Høh!“

Hun ledte efter Pen og Blæk. Hun vilde straks skrive to Breve, et til Datteren og et til Madame Guilbert.

* * *

Nogen Dage senere kom Françoise hjem. Og nu fik hendes Kinder Farve og Øinene mere Glans.

Moderen gjorde Udvei til en ny Dragt til hende. En meget pen en havde hun før. Andre Ting skulde hun ogsaa ha nu. Françoise fik nok at gjøre med at løbe i Butiker og til Sydamen for at prøve. Selv syde hun ogsaa, naar hun havde en Stund ledig. Det var rygtedes i Gaarden og i Kvarteret, at hun var blevet forlovet, og at Partiet skulde være aldeles brillant. Et Par af Madame Marlots bekjendte blandt Damerne i Kvarteret gratulerte hende, naar hun fløi dem forbi paa Gaden, og hun stansed og fortalte om Datterens Lykke. Françoise mærked, at Kolonialhandleren paa Hjørnet hilste baade mere venlig og ærbødig, end han pleied, og Portnerkonen vred sin lille, tynde Krop og vrinsked af Elskværdighed, naar hun passerte hendes Dør.

„Hun, som er uden Medgift,“ mumledes der i Gaarden og i Nabolaget. „Men slig er det at ha formaaende Familie.“

Den Morgen Françoise skulde reise, var Madame Marlot nødt til at spendere Drosche; for hun maatte jo ha Koffert med. Og da blev det ikke dyrere at ta en Drosche. Kofferten maatte der jo alligevel betales Transport for.

Madame Marlot fulgte sin Datter. Da de steg ind i Droschen, samled der sig Barn omkring den. Grønthandleren kom ud i den aabne Døren og hilste, og oppe i de høiere Etager blev et og andet Vindu slaat op. Ansigter kom frem, venlige, nysgjerrige, men ogsaa misundelige og spydige. Og alle Ansigterne vidste, at nu reiste Mademoiselle Françoise til Toulouse, til sin fine Familie og til sin Forlovede, som var Lærer ved en af Byens allerbedste Instituter.

Den høie, slanke Pigen var lykkelig; men det saa ud, som hun ikke turde vise det. Ikke havde hun Mod heller til at se op paa dem, som nu beskjæftiged sig med hende. Madame Marlots Krop, som var lidt fyldig, men alligevel let, syntes nu rankere end ellers. Og hun bar Hodet høit, fordi hun vidste, hvilken stor Skjæbne der vented hendes eneste Datter, hendes Françoise. Hende havde hun givet en saa udmærket Opdragelse, at hun trods Fattigdom og Modgang kom did, hvor hun hørte hjemme.

Idet Vognen sattes igang, hilstes der fra flere Steder. Madame Marlot bøied sig rolig, alvorlig, værdig, som om hun modtog Hyldest. Françoise nikked og smilte usikkert.

III.

Madame Dupont kaldte sin Hund, Jeanne, for sin Datter. I den senere Tid havde hun havt megen Kummer for Jeanne. Den var seksten Aar og havde alt længe lidt under en vaklende Helbred. Ligesom Madame Dupont havde den bestandig havt stærke Anlæg for Fedme, og med Alderen var disse Anlæg blevet stærkt udviklet hos den ene som den anden.

Naar Madam Dupont om Morgenen gik omkring i sit Værelse for at støve og pudse og gjøre det propert, blev hun saa træt, at hun pæsed og snøfted — ligesom Jeanne, som laa paa sin Silkepude og aldrig arbeided et Gran. Da hændte det, at de to saa hverandre ind i Øinene, og da var Blikket hos begge fuldt af Forstaaelse og Medfølelse. Begge tænkte: „Hvor Livet er tungt, naar En bliver saa gammel

og alfor fed". Eller: „Hvordan skal det gaa mig, naar du er borte."

De havde levet sammen i saa mange Aar, at begge kjendte hver Krog hos den anden, og de forstod hverandre uden at tale. Det paastaaes, at to, som elsker hverandre og lever sammen, i Tidens Løb kommer til at ligne hverandre. Madame Dupont og Jeanne var et Bevis for denne Paastands Rigtighed. Ikke alene havde deres ydre Skabelon mere og mere antaget den samme Form for Formløshed; men ogsaa den samme Sjælstilstand talte ud af den Streg, som deres Øine i Almindelighed danned. Det var Træthed og Resignation.

I de sidste otte Dagene havde Madame Marlot, hvergang hun traadte ind hos hende, set hendes Øine røde og opsvulmet af Graad.

„Jeg tror, jeg mister min Jeanne snart," græd hun.

„Trøst Dem, kjære Veninde. Endnu kan hun leve længe," sa Madame Marlot, hun vendte sig helt om og gav Hunden et arrigt Øiekast. Engang havde hun holdt en Del af Jeanne. Den havde været saa snil og morsom. Men hun kunde ikke like den, efterat den blev saa gammel og affældig, at Madame Dupont maatte følge

grusom Hast ud af Døren. Han gik saa fort, som om han bar Ild. Da skreg Madame Dupont op igjen. Hun skreg, som om hun stod omspændt af Flammer.

Men nu kunde det høres, at Madame Marlots Graad ogsaa hæved sig til Skrig.

Madame Dupont strakte sig ud af Vinduet og saa ned i Gaarden, hvor Portneren drog afsted med den fine, blankt polerede Kasse henimod Baggaarden.

„Jeanne! — Min Jeanne! — Aa lad hende hvile ved Foden af et Træ!"

„Javist, Madame."

I alle Vinduer var der Ansigter, som saa paa, at Jeanne blev baaret til Graven.

Men da Portneren forsvandt, orked hun ikke at bære Smærten alene længer. Hun vagged ind til Madame Marlot.

„Min Jeanne er død. Nu bær Portneren hende til Graven."

Madame Marlot hulked uden at høre paa hende og ropte:

„Françoise er ikke forlovet længer. Tænk, han har sveget min Françoise!"

Hun pegte paa et aabent Brev, som laa paa

Bordet. Og saa græd hun af Sorg og Raseri og gjentog: „Sveget min Françoise! — For en Skurk!“

Da vendte Madame Dupont hende Ryggen saa fort, som hendes Tyngde tillod, og vagged mod Døren, rev den op, gik ud og slog den igjen efter sig.

„Sludder!“ tænkte hun og lod sig falde ned i sin Stol. „En Forlovelse, som er gaat overstyr! Som om ikke sligt noget kan gjenoprettes ... erstattes. Men Jeanne kan ikke erstattes. Jeg har mistet det eneste, jeg havde i min Ensomhed og Fattigdom.“

„En Hund!“ tænkte Madame Marlot og laa overende i sin gamle Sofa. „Et gammelt ækkelt Bæst, som er krepert! Hvad er det? Men Françoise' Fremtid og Lykke, det er mere værdt end al Verdens Hunde. Mere værdt end mit Liv!“

Og saa græd de begge to paa hver sit Værelse, paa hver sin Side af Kjøkkenet, og ingen af dem havde Tanke for at trøste den anden.

* * *

I den Nat, som kom efter denne Sorgens Dag, havde Madame Marlot en mærkelig Drøm. Hun sovned sent og drømte, hun gik nedover den

lille, trange, halvmørke Gaden, som hun bode i, og steg ind i en liden Butik, ind til Madame Savigne, en gammel, kroket Kone med stort Hode og en bitte liden Næse.

Der var ingen Folk i Gaden. Ikke et eneste levende Væsen. Og ingen i Butiken undtagen Madame Savigne. Hun sad bag Disken, rolig og alene, som om hun bare havde ventet, at hun skulde komme. Madame Marlot kjøbte Gryn og fik dem i en Papirpose, som var altfor stor til det lille Indkjøb. Hun tog Posen og sa, som hun pleied at sige, naar hun ikke havde flere Penge, end at hun vilde beholde dem: „Saa er De nok saa venlig at skrive dette op til den sidste i Maaneden, kjære Madame.“

„Gjærne det, Madame Marlot. — Hm. — Men ellers maa jeg sige, at De ikke bær Dem klogt ad. De er da ikke mer end firti Aar.“

„Jeg? — Aa De smigrer! Men hvad var det, De mente med, at jeg ikke bær mig klogt ad?“

„Det forstaar De nok. Naar En er saa nydelig som De og beleven og godt opdraget, kjære Madame, saa ældre fine Herrer vender sig efter Dem paa Gaden, saa synes jeg, De er lidet klog, som blir ved at leve i Fattigdommen. Ikke et Menneske behøved at ane et Muk, hvis De ind-

retted Dem rigtig forsigtig. Glem da ikke, at De lever i det store Paris, og at her er saa mange smaa hyggelige Smuthuller og saa mange snille, ældre Herrer."

Madame Marlot slynged Grynposen efter hende. Den gik forbi det, den sigted paa, og sloges iknas mod Væggen, saa Grynene faldt som en Regn udover Gulvet. Og hun ropte:

„Hvad er det, De vover at foreslaa mig! Mig, en hæderlig Dame, født Clore!"

Og saa gik hun ud paa Gaden. Men som hun gik, svandt Harmen lidt efter lidt, og Gangen blev langsommere. Tilsidst vendte hun om, skyndte sig tilbage. Men hun gik forbi Butikdøren. Hun listed sig ind i Porten. Her var der et lidet Vindu, som vendte ind mod Butiken. Hun keg ind af Vinduet og saa, at Madame Savigne sad der alene og smilte. Spot og Medynk var der i Ansigtet. Hun tænkte nok paa denne dumme Madame Marlot.

Madame Marlot banked stille paa Vinduet, og straks blev den gamle hende var og kom hen og lukked op Vinduet. Hun hvisked ind til hende:

„Ser De, Madame Savigne, De kan nok snakke; for De ved ikke, hvorfor jeg blir ved at være saa hæderlig og dydig, som jeg er. Det er slet

ikke, fordi jeg er født Clore eller af Begeistring for Dyden. Min Far var vistnok Lærer; men der mangled ham en Eksamen, bare én, og desuden Penge, forat han kunde gjøre Karrière. Han havde selv slidt sig frem, men var af meget god Familie. Hans Forældre og Bedsteforældre var døde saa tidlig, at de ikke kunde hindre ham i at gifte sig under sin Stand, gifte sig med min Mor, som var kommet af Folket. Han sad hele Dagen i sit Arbeidsværelse, naar han ikke var paa Skolen. Han havde ingen Tanke for os, var noget af en Særling, og Mor og vi Smaapiger klumped os sammen. Og Mor var jo ingen Dame. Vi holdt ingen Selskaber, kom ingen Steder. Vi var fattige. Nei, Familien staar mig ikke iveien; for alle er døde undtagen mine to Søstre i Toulouse, og de behøved ikke at vide, hvad jeg her foretog mig i Hemmelighed, hvis jeg vilde indrette mig paa at føre dem bag Lyset. — Men jeg har Françoise. Det forstaar ikke De; for De har ingen Françoise, ikke noget Barn. Har aldrig født en liden Pige, som skal frem i Verden. Jeg har aldrig undervist andre Mænd end de, som undervistes sammen med sin Familie. Forresten har jeg bare undervist Damer. Mit Rygte maatte ikke faa Plet. Fran-

çoise skal bli gift engang, ser De. Hun skal bli en hæderlig Kvinde. Hun maa aldrig komme til at gruble over sin Mor, ikke nu, og ikke naar hun blir ældre og verdenserfaren, aldrig komme til at tvile paa sin Mors Hæderlighed. — Ellers kunde jeg nok undvære denne Hæderlighed. Tro De mig, jeg har mere end én Gang faat nok af den; for det har ikke manglet mig paa Chancer i det Liv, jeg har maattet leve. Jeg kunde ha skudt Gjenveie til Lykken, hvis jeg kunde ha bekvemmet mig til at ofre Françoise' Lykke. Eller bare sætte den paa Spil. Men hun er af en anden Sort end jeg. Hun har Øine, som ikke forstaar, hvad som har rørt sig af Letsind og Trods og Fristelser i hendes Mor. Jeg synes, hun har Øine, som heller aldrig vil komme til at forstaa det . . ."

Da slog Madame Savigne op en Latter lige i hendes Ansigt og ropte:

„Hun trode, jeg mente det, jeg sa! Hun tror, hun kan skaffe sig en rig Elsker, hun, i hendes Alder! . . . naar hun forsømte det, da hun var ung . . . ha, ha, ha!"

Og nu lo Folk bag Madame Marlot. Hun vendte sig og saa Porten fuld af Kjærringer fra Kvarteret. Og alle lo, som om de var drukne eller

gale. Hun styrted ud af Porten og ud i den trange Gaden og hjemover. Mod alle Vinduer, hun fløi forbi, stod der Ansigter tæt ind paa Ruderne og lo. Alle havde lyttet, — gjemt sig og lyttet. Hun var gaat i en Fælde. Nu vidste hele Kvarteret hendes Hemmelighed. Og Françoise vilde ogsaa faa vide den.

Hun løb ind til sin Datter. Dèr sad hun bleg og sorgfuld. Hun havde ogsaa hørt det hele. Det saa hun i hendes Ansigt. Hun kasted sig paa Knæ foran hende og sa:

„Min Françoise. Din Mor holder saa inderlig af dig."

Da vaagned Madame Marlot. Hendes Arme havde omfavnet den tomme Luft. Kinderne var vaade. Hun saa sig om. Ingen Françoise. Det var bare en Drøm. Og Françoise, — det var jo sandt, hun var ikke forlovet.

IV.

Françoise var kommet hjem. De gode Tanter i Toulouse havde givet hende de Penge, som Reisen frem og tilbage kosted. Men alligevel havde Madame Marlot at betale Gjæld, som var stiftet i Anledning af Françoises korte Forlovelse; for Kredit havde hun faat baade her og der.

Og nu stod hun endnu ivrigere end før paa Gadehjørnerne og vented paa Omnibussen, som skulde føre hende fra den ene Elev til den anden. Hun vinked op til Kusken. Han bræmsed, og Madame Marlot pilte ind paa Platformen bag, og Konduktøren fanged hende ind, endnu mens Vognen var i Fart. Da vendte hun Ansigtet mod ham og gjorde en sirlig Bøining med Hodet, mens hun smilte venlig og lidt nedladende og sa: „Jeg takker Dem, min Herre.“

Saa klatred hun opover den bratte Vindel-

trappen og op paa Taget. Der var saa langt luftigere og sundere deroppe, sa hun, naar hun mødte en Bekjendt, som ogsaa var klatret op. Victor Hugo kjørte ogsaa bestandig paa Taget. Og desuden saa sparte man jo ikke saa lidet paa den Maade, især naar man kjørte saa ofte som hun.

Kreditorerne var skuffet over, at Françoise' Forlovelse ikke var blevet til noget. De frygted for, at de ikke skulde faa det, de havde tilgode, og trængte derfor ind paa Madame Marlot. Var Françoise blevet gift, havde de nok ventet baade ét og to Aar mod en passende Rente.

Da fik Madame Marlot en uventet Indtægt. En Dag siger den Bogbindermadame, som hun kjøbte sit Skrivepapir hos, og som hun havde havt mer end én hyggelig Samtale med:

„Madame Marlot, De, som kommer saa meget ud, og som har saa mange gode Bekjendte . . . kan De ikke skaffe min ældste Pige en Mand?"

Madame Marlot smilte bare. Den Slags Spørgsmaal og Opfordringer hørte man jo ikke saa sjælden. Men at faa slige Ting til at lykkes var saa vanskeligt. For at være behagelig svarte hun: „Jeg skal forsøge. — Hvormeget har hun?"

„Elleve Tusen. Det er ikke meget. Men noget er det jo."

„Det skulde jeg mene. Det er meget pent."

„Aa nei," sukked hun og var bekymret, „det viser sig, at det er for knapt, hvergang det gjælder en Mand, som det kunde være værdt at tænke paa."

Mere blev der ikke sagt. Og Madame Marlot havde glemt Samtalen, til hun en Dag sad i en liden Kolonialbutik i Rue Dauphine. Her havde hun nogen Gange købt Karameller, naar hun kom fra en Elev i Nærheden. Hun blev denne Gang siddende et helt Kvarter i Butiken, fordi det øsregned udenfor. Eieren, en høi, svær ung Mand oppe fra Nordmandie havde selv hentet en Stol til hende. Han syntes, det var Moro at høre paa en slig livlig Sydbo som Madame Marlot. Nu, mens Bygen stod paa, var der ingen anden Kunde i Butiken end hun. Og den unge og tarvelig klædte Pige ved Kassen var gaat ud. Hvordan det nu end gik til, saa var de snart inde i en Samtale om Ægteskab. Den endte med, at hun foreslog ham sin unge Papirhandler- og Bogbinderdatter med de elleve Tusen Francs. Og allerede Søndagen efter spadserte hun sammen med de to unge i Luxembourghaven. Ma-

dame Marlot var Anstandsdame. Snart holdt hun sig ved Siden af dem. Snart gjorde hun smaa Afstikkere, forat de to kunde faa tale frit; men ikke et Øieblik tabte hun dem afsyne. Somme Gange saa hun med det ene Øie paa Smaabarnenes Leg i Haven og med det andet paa de to. Hun var forresten slet ikke ræd for, at de skulde være alene en liden Stund. Pigen havde jo sit Hjem, sit Kvarter paa den anden Side af Paris, oppe paa Batignolles, saa hun risikerte ikke at møde nogen af sine Bekjendte her.

Madame Marlots Hjærte banked stadig stærkere udover Aftenen; for hun saa jo tydelig, at her maatte det bli til noget. Og da vilde hun faa den Gaven, som bestandig tilfaldt den, som fik et Ægteskab istand. Og Bogbindermadamen var hverken fattig eller karrig.

Denne Gang skuffedes hun ikke; for nogen Dage efter var de to unge forlovet, og to Maaneder senere stod Brylluppet. Brudens Moder tælled op fem Louisdorer paa Disken foran hende, da hun en Dag gjorde sig et Ærende ind i Butiken og kjøbte nogen Ark Papir. Madame Marlot blev lykkelig og skamfuld og protesterte.

„Ta De Pengene, kjære Madame, og kjøb Dem noget vakkert for dem. De har fortjent Gaven."

Madame Marlot stak Pengene i Lommen og forsvandt. Hun sa sig selv, at hun havde ærlig fortjent dem; for havde ikke hun paa en diskret Maade skrydt de to unge op for hverandre og for hverandres Familie og havde overhodet ikke hendes Dannelse og sikre Takt virket med i denne Sag, saa var der jo ikke blevet noget af Brylluppet.

Hun kasted straks disse hundrede Francs i Halsen paa sine Kreditorer for at faa Ro. Men samme Dags Aften sukked hun: „Tænk om dette Bryllup havde været Françoise'!"

Hver af de fire Aarstider saa en ny Ægteskabsplan for Françoise anlægges og gaa istykker. Den gik istykker, endog naar Kortene loved godt Udfald. Forresten var det sjældent, at Kortene loved noget godt, naar det gjaldt Ægteskabsplaner for Françoise. Sine tyngste Timer havde Moderen om Natten, efterat en saadan Plan var gaat istykker. Da laa hun vaagen længe. Pludselig kunde der bryde en Flom af Bitterhed gjennem hende mod Françoise. For denne Datters Skyld skulde hun engang sulte ihjæl, gaa under, forsvinde i Dybet!

Men naar denne Flom var borte, rulled der runde, klare Bølger. Én var bare Ømhed for Françoise, en anden bare Medlidenhed, en tredje Taknemmelighed mod Guds hellige Moder, fordi hun havde ladet hende beholde den snille, herlige Françoise, som var saa fin og ren, og som elsked sin Mor.

Hun knuste Taarerne, uden at et Suk eller en Hulken fik Lov til at trænge frem. Françoise maatte ikke høre, at hendes Moder græd.

— En af Madame Marlots kjæreste Ønsker var at kunne faa besøge Toulouse, sin gamle, høitidelige og underlige Fødeby og at faa se sine Søstre Nanette og Helène.

Og uden at hun havde anet det, fik hun en Sommer Penge til Tur- og Returbillet sendt fra dem. Hun blev saa lykkelig og taknemmelig, at hun maatte hen og kysse deres Billeder, som hun havde staaende paa Etagèren. Hun skrev straks og takked og sa, at hun kom. Hun gjorde nogen Indkjøb og betalte nogen faa Regninger. Kanske betalte hun alligevel flere, end hun havde Raad til nu om Sommeren; for pludselig opdaged hun, at hun ikke havde Penge nok til Reisen. Hun vented et Par Dage, og Kontanterne minked. At laane Kontanter viste sig at

være ganske anderledes vanskeligt end at faa Varer paa Kredit.

En Dag maatte hun sætte sig ned og skrive til de kjære Søstre, at hun havde været saa uheldig at vrikke Foden. Det blev nok umuligt at gjøre Reisen isommer. Men næste Sommer kom hun aldeles sikkert. Og hvis ikke Søstrene havde noget imod det, vilde hun tillade sig at beholde de Billetpenge, som de havde været saa søde at sende hende; for hun fik jo Brug for dem næste Sommer.

Men det viste sig at være ligesaa vanskeligt at komme afsted Aaret efter. Derfor maatte hun lave et nyt Brev med nye Undskyldninger. Og saaledes gik Somrene, uden at Reisen til Toulouse blev gjort, og uden at Billetpengene blev sendt tilbage.

Françoise læste disse Breve og tied. Hun kunde ikke lyve. Hun tied bestandig dèr, hvor Moderen redded sig ved en Løgn.

Imidlertid fyldte Madame Marlot seksti Aar, og Françoise en og tredive. Hendes Far var død. Endnu havde Moderen ikke opgivet Haabet for sin Datter. Hun mente, at en pen gammel Mand med eller uden voksne Børn, naar han var dannet og i en absolut sikker Stilling,

ogsaa var noget at tænke paa. Herregud, naar man selv ingen Medgift havde og desuden var en og tredive Aar.

Saa hændte det, at Madame Marlot fik fat paa en Mand, som ikke var uvillig til at gifte sig med Françoise. Hun kom hjem og fortalte hende dette uden at vise nogen synderlig Begeistring. Og dette virked nedstemmende paa Datteren. Det var formodentlig en, som Mor skjønte, at hun ikke vilde gifte sig med, naar det kom til Stykket.

Han hed Martin, var firti Aar og havde begyndt sin Løbebane som Gaardsgut hos en Vinhandler og Restauratør. Siden steg han til Lagermand og la sig i Tidens Løb op saa meget, at han kunde aabne den lille Vinforretning og Restauration, som han nu drev paa Hjørnet af en af Smaagaderne og Hjørnet af Bagtignolles. Vinforretningen og Restaurationen var strængt adskilt. Han vilde nu ha en Kone, som kjendte noget til Regnskabsvæsen, og som kunde sidde ved Kassen; men med Restaurationen skulde hun absolut ikke ha noget at gjøre. Han havde tænkt sig en forældreløs Pige med Dannelse. Nogen Medgift vented han ikke, naar hun havde Dannelse; for han var jo en Mand, som

ikke havde andre Kundskaber end de, han havde lært sig selv i sine Fristunder. Men saa maatte hun heller ikke ha Slægtninge, som han fik Forsørgelsespligt overfor.

„Jeg sa ham naturligvis straks, at mine velstillede Søstre i Toulouse allerede for to Aar siden havde givet mig skriftligt Løfte om at overta Forsørgelsespligten overfor mig, hvis en Ægteskakskandidat havde Betænkeligheder ved at gifte sig med dig af Hensyn til mig. Jeg sa ham ogsaa, at hvad de maatte efterlade sig, skulde jeg arve.“

Der blev stilt en Stund. Datteren sa ingen Ting. Hun viste hverken Glæde eller noget andet.

„Jeg bad ham besøge os iaften.“

Ud paa Aftenen, da Vinforretningen var lukket, kom han ind stille og lidt tung og hilste med en Hodebøining. Kroppen var ligesom for stiv og uvant til at gjøre et Buk. Han var lidt under Middelhøide og havde Arbeidshænder. Megen Flid var lagt paa Haaret, som havde en lidt for bred Skilning paa den ene Side. Efterat Høflighedsfraserne var forbi, gik han uhyre rolig over til at fortælle om sine Forældre, som var døde. En og anden Gang saa han langsomt og prø-

vende over paa Françoise som for at se, hvad Indtryk hans Ord gjorde paa hende. De havde været Fiskere i Concarneau, men Franskmænd, ikke Bretons. Han fortalte næsten alt det, som han før havde ladet Madame Marlot vide og la frem med særlig Tydelighed, hvor meget Vinforretningen gav om Aaret, og hvor meget Restaurationen gav. Omsider kom han saa langt, at han fremsatte Fordringerne til den Pigen, han vilde gifte sig med, og da glemte han ikke at gjøre opmærksom paa, at hun gjærne maatte være fattig, naar hun bare havde faat en god Opdragelse og kunde føre Kassen og ikke gav ham Slægtninge eller andre Paarørende at forsørge.

Han gjorde et vederhæftigt, næsten selvbevidst Indtryk. Han var mild og bestemt. Under hans stilfærdige Ord laa den Mening: „Slig er jeg. Saadan er min Fortid og Nutid. Forsmaaes jeg, er det godt. Forsmaas jeg ikke, er det ogsaa godt."

At Françoise tied, gjorde, at Samtalen ikke vilde løbe ud i noget, som pegte i Retning af et Resultat. Hun følte sig stødt over, at han allerede nu i første Møde med hende og i Moderens Nærvær talte om den praktiske Side ved deres paatænkte Ægteskab. Det var hun

ikke vant til, og det vidste hun var ikke korrekt.

Madame Marlot smilte og kom med elskværdige Ord. Om sig selv og sine Familieforhold havde hun ikke mere at fortælle, sa hun. Ikke mere end det, som hun havde fortalt. Men hun haabed, at det venskabelige Baand, som i disse Dage var knyttet, maatte føre til noget godt for dem alle tre.

Hun rakte ham Haanden, da han reiste sig for at gaa. Françoise glemte ikke at smile. Hun holdt sig bag Moderen, idet hun hilste ham til Afsked. Madame Marlot fulgte ham ud.

En liden Stund efterat hun var kommen ind, spurgte hun uden at se paa Datteren:

„Naa?"

„Jeg ved ikke endnu, Mama."

„Nei, nei, du kan jo betænke dig," kom det stramt.

Senere ud paa Kvælden løfted Françoise Ansigtet fra Sytøiet.

„Han er udannet."

„Som du vil, Françoise." Stemmen var lidt fornærmet. En halv Time senere mumled hun — og nu var hun ikke det ringeste fornærmet —: „Du har kanske Ret. — Jeg ved, hvad

det vil sige at være gift med en Mand, som staar under En i Dannelse."

Men nu forbausedes hun over de Ord, som faldt fra Datteren:

„Men Herr Martin er god, tror jeg."

„Javist, Barnet mit."

„Og det var ikke Far."

„Nej det ved Gud, at han ikke var."

„Og Herr Martin vil jo netop ha en Kone, som har lært mere, end han selv har lært."

Moderen begyndte at straale: „Det har du Ret i. Du kan hæve ham op til dig ved Flid og Taalmodighed."

„Aa, det behøver jeg vist ikke, naar han er god og hæderlig. Og det tror jeg, han er. Og det siger ogsaa alle, som kjender ham, har du sagt."

„Javist."

„Og jeg skal nok gjøre Ret for mig baade ved Kassen og i Huset. Jeg skal vist ikke nogen Gang la ham føle, at han er uden Dannelse."

„Aa, Barn, du har mere Forstand end din egen Mor."

„Jeg skal sige ham, at et rigt Hjærte og et fint Sind er mere værdt end Dannelse."

„Min Gud, hvor du kan tænke forunderlig."

„Imorgen kan du jo fortælle ham, at jeg gaar ind paa at bli hans Kone.“

Madame Marlot fik Taarer i Øinene af Henrykkelse og maatte hen og kysse Datteren, som rolig blev siddende over Sytøiet. Hun la ikke Mærke til Moderens Kys iaften.

* * *

I de fem Uger, som gik hen inden Brylluppet, kom Herr Martin paa Besøg hos sin Forlovede anden hver Dag. Og hver Søndag forærte han sin Svigermor den Buket, som Skikken fordred, at han skulde forære hende.

De gode Søstre i Toulouse havde sendt tre Hundrede Francs til Brylluppet, som stod hos Madame Marlot. Og den anden Dag efter den høitidelige Fest sad Françoise ved Kassen. Hun havde i sin Forlovelsestid i Hast gjennemgaat et lidet Kursus i Regnskabsvæsen. Det var hendes egen Idé. Hun havde Stunder til dette lille Kursus, eftersom Udstyret laa saa godt som færdig, da hun blev forlovet.

Naar Madame Marlot løb til sine Elever, og hendes Vei gik forbi Herr Martins Butik, stansed hun et Øieblik ved det store Udstil-

lingsvindu, hvor travlt hun end havde det. Hun keg ind paa Datteren, som sad over sin Bog og sine Kontrollapper. Men aldrig gik hun ind og slog af en liden Passiar. Françoise havde givet hende et Vink om, at dette ikke gik an. Men hver Søndag var hun saare velkommen til Middag, og hvergang var Svigersønnen elskværdig mod hende — saadan som han kunde være det, han, som ingen virkelig Dannelse havde.

Hun kunde aldrig stanse udenfor dette Vindu, uden at hendes Humør steg. Og hun gik bestandig gladere bort, end hun var kommet; for Françoise var gift og sad udmærket i det med en god Mand. Det var hendes Mors Værk. Françoise vilde sikkert nok bli rig engang. Om tyve Aar var hun en og femti Aar og hendes Mand seksti. Da trak de sig tilbage fra Forretningen. Eller kanske han vented, til han blev fem og seksti. Saa kjøbte de sig en Villa i Omegnen af Paris. Og saa indbød de hende til at besøge sig. Ja, Françoise var en gift Kone, en hæderlig Kvinde. — Hvor deiligt! For af hæderlige Kvinder blev der færre og færre for hver Dag, som gik. Det saa En jo altfor tydelig. Og naar hendes Mor kom til at bo i Datterens Villa, saa var hun kommet til at bo i det Hus, som hun med sin

Dannelse og sin Herkomst burde ha bod i bestandig. — Nu saa hun klart, hvad det igrunden var, som Françoise skyldte sin Lykke. Det var ikke Moderens Arbeide og Omsorg. Nei, igrunden var det hendes Mors Dyd, den, som havde modstaat alle Angreb, mens hun var ude og arbeided for Brødet. Og derfor nød hun nu ogsaa, idet hun glæded sig over Datterens Lykke, sin Løn, — Dydens Løn.

Gyldendalske Boghandel · Nordisk Forlag.

KBHVN. — FR. BAGGES BOGTRYKKERI.